ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3575 — ՈՒՐԲԱԹ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1883 — Ն. Տ. 11 ՅՈՒՆՎԱՐ 1884

ՊԱՅՄԱՆ

արեւեան գին կ. Պոլսոյ համար 10 մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Եռամսեայ » կ. Պոլսոյ » 3 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ.
երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար դաս առ առկարկ. Թիւն կը լինի

ՄԱՅԿ

ԱԳԱՓԻՐ

40 ՓԱՐԱՁ — ՀԱՆԱՊԱՆՋՈՐԵԱՑ — 40 ՓԱՐԱՁ

ՊԱՅՄԱՆ

Դուրս գնացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Ցնորէնին պիտի ուղղուի կ. Պոլիս Բիզա-փաշա խօզուրը, Շարդ Զարչարը թիւ 37 Մաթեոս դրաբենեակը։

Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զատուած նամակ, յօդուած, եւայլն եւ չեն տրուիր։

կ. ՊՈԼԻՍ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն Իլայի Ա. ասիճան և Գ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան շնորհեց Պեռական խորհրդոյ վճռաբեկ ատենին ընդհ. դատախազ Բէյմալ պէյին։

Ն. Կ. Վեհափառութիւնը Ֆերիզութեան աստիճան շնորհեց Արեւելեան Ռումէլիի քաղաքապահ զօրաց նախորդ հրամանատար Բաշիտ փաշային (Սիրէքէր զօրավար)։

Աւստրիական դեսպան Պ. Քալիչ երեկ իրիկուն ժամ 10ին միջոցները Բ. Դուռն երթալով երկար տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Բարձր. Արիֆի փաշայի հետ։

Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշա և նախարարք ոմանք չորեքշաբթի իրիկուն Եըլտըզի կայսերական պալատն երթալով, արտասովոր նիստ մ'ըրին ընդ նախագահութեամբ Վեհ. Սուլթանին։

Կիրիսի կուսակալ Ֆոթիատէս փաշա նախընթաց օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի և Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Կը ծանուցուի թէ, Կ'ըսէ Իսդրին Էքսբրէս, Նուպար փաշա նոր նախարարութիւն մը կազմելու պաշտօնն ընդուներ է, յորում Հայտար փաշա հաւանականաբար երմտական նախարարի պաշտօնը պիտի ստանայ։ «Լոնտոնի լրագրերէն ոմանք նախարարական պաշտօնատանց մէջ առժամապէս անգլիերէն լեզուի գործածումը կը քարոզեն, բայց Խոտիվը կարծիք ունենալ կը թուի թէ նախարարաց անգլիացի խորհրդականք իրաց վիճակին պահանջմանց պիտի պատասխանեն։ Գալով զինուորական տնօրէնութեանց, Խտիվին կառավարութիւնը մտադիր է Ասուանի մէջ համախմբել բազմաթիւ զօրաց բանակ մը։ Հարաւային նահանգին մէջ անօգուտ նեղութիւններէ ազատելով, Եգիպտոս օգտակար պիտի համարի Հապէշստանի թողուլ Մասուային նաւահանգիստը։ Յովային նաւահանգստի մ'ստացումը՝ քաղաքակրթութեան ծաւալման պիտի նպաստաւորէ ի Հապէշստան, ելնելով այսմ Հապէշք օգտակար դրացիներ և դաշնակիցներ պիտի լինին Եգիպտոսի»։

Վեհ. Սուլթանին բժշկապետ Վեսմ. Մավրոյէնի փաշա երեքշաբթի իրիկուն Ցէնէրի Պատրիարքարանն երթալով, հաւաստեց Ս. Պատրին թէ առանձնաշնորհութեանց խնդիրն ի մտոյ պիտի կարգադրի առանց որ և է փոփոխութեան, ըստ բարձր հրամանաց Վեհ. Սուլթանին։

Իսդրին Էքսբրէս կ'ըսէ թէ նախարարաց արտասովոր յանձնախումբը նախընթաց աւուր նստին մէջ քանի մը կառավարական պաշտօնատներ (մեծ մասը ցոյն) հրաւիրեր է, ինչ ինչ բացատրութիւններ տալու, որոց պէտք ունէր ինք։ Այս խորհրդակցութեանց արդիւնքը չորեքշաբթի օրը նախարարաց խորհրդին հաղորդուեր է։ Թէպէտ նախարարաց խորհրդոյ որոշումը դեռ յայտնի չէ, բայց Էքսբրէս կը կարծէ գիտնալ թէ Մազպաթա մը խմբագրուեր է ի պատասխանի երրորդ հրաժարագրոյն Ցունաց Պատրիարքին։ Այս Մազպաթային մէջ երկարօրէն բացատրուեր է թէ կայսերական կառավարութիւնն երբէք դիտաւորութիւն չէ ունեցած Օրթոտոքս եկեղեցւոյն առանձնաշնորհումները ջնջել, այլ անհետացնել այն զեղծումներն, որք յառաջ կուգային անոնցմէ։ Մազպաթան ի վերջոյ կը ծանուցանէ եղեր թէ Պատրիարքական Պէրաթը հին Պէրաթներուն յար և նման պիտի խմբագրուի, և թէ այս կերպով գոյութիւն ունենալէ պիտի դադրին այն պատճառներ, զոր Ս. Պատրիարքն յառաջ կը բերէր իւր հրաժարման վրայ պնդելով։

Քոնեայէն հասած լուրեր կը ծանուցանեն թէ անդ սաստկագոյն ձմեռ մը կը տիրէ. շատ մը ուղեւորք սառեր և իրենց ապրանքները ճանբայներու վրայ մնացեր են։

Գիւղերու միջեւ երթեւեկութիւնք բոլորովին ընդհատուեր են։ Քանի մը տեղեր, ձիւնը մինչեւ երեք չորս մէթրօ բարձրութեան հասեր է։

Փոքր—Ասիոյ ամեն կողմերէն եկած հեռագրական տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ այս տարի ձմեռը կարծուածէն աւելի խստաշունչ եղած է, և քաղաքաց ու գիւղօրէից միջեւ հաղորդակցութիւնք խափանուած են։

Զմիւռնիայէն կը գրեն մեզ թէ, Վասիլ Տիօեէնի անուն մեծահարուստ յոյն վաճառականը՝ վերջին օրերս վախճանելով Զմիւռնիոյ մէջ իւր ունեցած նորաձեւութեանց մեծ վաճառատունը տեղւոյն յունաց վարժարանին նուիրեր է։

Զմիւռնիոյ ծովախոչին մէջ բանող մանր չոգենաւուց տէրն՝ անգլիացի Պ. Ճօի ինքզինք ծովը նետելով խեղդամահ եղեր է։

Զմիւռնիայէն կը գրեն Մոնիթէօր Օիիանթալի թէ քաղաքին մէջ հոմմա կոչուած հիւանդութիւնը ծագած է, որուն շատ մարդիկ զոհ կ'երթան եղեր։

Այս հիւանդութեան պատճառը քաղաքին չափազանց անմաքուր վիճակին կը վերագրուի եղեր։

Ֆրէսնէի չոգենաւական ընկերութեան ժիւնոն չոգենաւն, որ Զմիւռնիոյ ծովածոցին մէջ խրած էր, առանց վնաս կրելու կրցեր է ազատիլ։

1884 յունվար 1 էն սկսեալ Եգիպտոսի մէջ օտար թղթատարութիւնք չնչուեր են։ Ֆար տիւ Պոսֆոր կ'ըսէ թէ Օսմանեան հեռագրաց և թղթատարական վարչութիւնն այս խնդրոյ վրայ ընդարձակ տեղեկագիր մը խմբագրելով Բ. Դրան մատուցեր է, յորում կը ջանայ հաստատել թէ Բ. Դուռն Օսմ. տերութեան և օտար տերութեանց միջեւ թղթատարական և հեռագրական հաղորդակցութեանց բացառիկ մենաշնորհը պահանջելու իրաւունք ունի։ Տեղեկագիրը կ'սկսի գանգատիլ այս խնդրոյ մէջ օտար տերութեանց և մանաւանդ Ռուսիոյ բռնած ընթացքին դէմ, և կը պնդէ թէ Պոլսոյ մէջ Ռուսական թղթատան մը գոյութիւնն հակառակ է 1783 յունիս 10ի դաշնագրին բացորոշ տրամադրութեանց։ Յետոյ կը հաստատէ թէ Աւստրիա եւս նոյն պարագային մէջ կը գտնուի։ 1784 փետ. 24 թուով կայսերական Ֆերման մը տարի մը առաջ Ռուսիոյ հետ կնքեալ պայմանագրութեան համանման կարգադրութիւն մը կնքած էր Աւստրիոյ հետ։ Սակայն և այնպէս, դարձեալ Աւստրիական թղթատուներ բացուած են թէ՛ Պոլսոյ և թէ՛ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ Տեղեկագիրը կը յիշատակէ նաեւ շրջաբերական մը, զոր կայսերական կառավարութիւնն 1874 սեպտ. 6 թուով օտար տէրութեանց քով գտնուող Օսմ. դեսպանաց ղրկելով, տէրութեանց ուշադրութիւնն հրաւիրած է թղթատարական խնդրոյն վրայ, ինչպէս նաեւ 1875 մայիս 26 թուով ուրիշ շրջաբերական մը, յորում Բ. Դուռը թղթակցութեանց առաքման մենաշնորհը կը պահանջէր։ Յիշեալ տեղեկագիրը վերջապէս Օսմ. թղթատարութեան ընդհանուր վիճակին վրայ եւս տեղեկութիւններկուտայ և ի մէջ այլոց, Թուրքիոյ մէջ թղթատարական հաղորդակցութեանց արագ և աճեցուն զարգացումը կը հաստատէ։ Թուրքիոյ մէջ այժմ 4 000 էն աւելի թղթատուներ կան, այսինքն 1876 ին գտնուածներէն չորս անգամ աւելի։ Տեղեկագիրը կը թուէ նաեւ այն բազմաթիւ անպատեհութիւններն, որք Թուրքիոյ մէջ օտար թղթատանց գոյութենէն առաջ կ'ուգան, ինչպէս նաեւ այն ահագին կորուստը, զոր այս պատճառաւ Տերութեան գանձը կը կրէ։ Վերջապէս, Օսմ. թղթատարական վարչութիւնը դիտել կ'ուտայ թէ 1882 ին Բ. Դրան և Սերպիոյ միջեւ կարգադրութիւն մը կնքուած է Եւրոպիոյ յատուկ թղթակցութիւններն Իսքիւպի և Վրանիայի ճանբով ղրկելու համար, և թէ վերջին օրերս Բ. Դրան և Պարսկաստանի միջեւ կնքեալ պայմանագիրը կայսերական վաւերացման կ'սպասէ գործադրուելու համար։

Իսդրին Էքսբրէս կ'ըսէ թէ Լորտ Տըֆերին՝ մաքսական սակագնոց նկատմամբ Բ. Դրան առաջարկներն իւր կառավարութեան հաղորդեր է, որոց նպատակն էր առժամեայ կարգադրութիւն մ'ընել այն տէրութեանց հետ՝ որոց վաճառականական դաշնագրոց պայմանաժամը լրանալու մօտ է։ Բ. Դուռը կ'ուզէ որ մինչև որ վերջնական կարգադրութիւն մը լինի, նոր սակագնոց նկատմամբ իւր ըրած առաջարկներն ընդունուին։ Անգլիական դեսպանը նախընթաց օրը Բ. Դուռն երթալով, հետեւեալ երեք առարկութիւններն ըրեր և հաստատեր է թէ առժամեայ կարգադրութիւն մ'անպատեհութեանց տեղի կուտայ։ Այս առարկութիւնք են։ 1. Նախկին սակագնոց երկարաձգումն, ո՛և է կարգադրութիւն մը ընելէ առաջ։ Սոյն առաջարկութիւնը նաեւ այն տէրութեանց կողմէ եղած է, որոյ արևտրական դաշնագրոց պայմանաժամը լրանալու վրայ է։ 2. Բ. Դուռն չկրնար անմիջապէս նոր սակագներ հաստատել, քանի որ Աւստրիոյ և Գերմանիոյ դաշնագրոց պայմանաժամը չէ լրացած 3. Քանի որ ուրիշ մանաւանդ կարգադրութիւն մ'եղած չէ, առեւտրական յարաբերութիւնք նախկին դաշնագրոց համեմատ պէտք է կատարուին։

Սոֆիայէն կը գրեն թէ Պուլղարիոյ կառավարութեան պաշտօնական թերթն հրատարակեր է Մաղ վրայ գրուած օրէնքն, զոր Ազգային Ժողովը քուէարկեր է Թրնովայի Սահմանադրութեան 79, 80 և 81րդ յօդուածոց տրամադրութեան համեմատ։ Այս օրէնքն կը տրամադրէ թէ այն ամեն գիրք, օրագիր և պարբերական հանդէսք, որք օրինական պայմանաց կը պատասխանեն, պիտի կրնան Պուլղարիա մըտնել։ Իսկ այն գրքեր, որք Իշլանին և իւր գերդաստանին դէմ թշնամանք, յեղափոխական գրգռութիւնք, հանրային բարեկարգութիւնը խանգարող ոճիր, անբարոյականութիւն և Պուլղարիոյ բարեկամ վեհապետաց և նոցա ներկայացուցչաց դէմ նախատինք կը պարունակեն, չկրնան Պուլղարիա մտնել։ Լրագրական ամեն յանցանք սովորական դատարանաց առջեւ պիտի քննուին։

Գահիրէէն կը գրեն թէ Անգլիացի ձեռնարկուք Միջերկրականի և կարմիր ծովու միջև երկրորդ ջրանցքի մը շինութեան համար զանազան ծրագրեր և յատակագծեր ներկայեր են Եգիպտոսի ներքին գործոց նախարարութեան։ Ամենէն դիւրագործագրելի ծրագիրն այն է՝ որ կառաջարկէ մինչև իսկ մեծ չոգենաւուց համար նաւարկելի ընել Նեղոսի արևմտեան մեծ թեւը, որ կը բաժնուի Գահիրէի հիւսիսային կողմէն և կը թափի Միջերկրական ծովը, Ռոզէթի մօտ։ Գահիրէէն սկսեալ՝ Գահիրէ-Սուէշի երկաթուղւոյն արդի ճանբան պիտի փորուի, ուր փարաւոնները օրով կը գտնուէր արդէն անուշ ջրոյ հաղորդակցութիւն մը կարմիր ծովու հետ։ Այսպէս Գահիրէ առևտրական տեսակէտով մեծ կարեւորութիւն ունեցող ծովային նաւահանգստի մը պիտի փոխուի։

Այս մտօք արդէն դրամատեարց խմբակ մը կազմուած է եղեր ի Լոնտրա և Խտիվին կառավարութեան տրամադրութեան ներքև պիտի դնէ եղեր նախնական չնուութեանց համար պէտք եղած դրամը։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Հռոմ 10 յունվ.

Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշա այսօր հանդիսապէս Ումպերթոյ թագաւորին մատոյց Իմթիազի պատուանշանին մեծ ժապաւէնը։ Ն. Վեհափառութիւնը միանգամայն Վեհ. Սուլթանին մէկ ինքնագիր նամակն յանձնեց թագաւորին։

Լոնտրա 10 յունվ.

Թամաթամէն (Մատակաբեր) աստհասած լուրեր կը հաստատեն թէ Ֆրանսական կառավարութեան եւ Հովանաւորեալ Սուէզի թերակղզեաց միջեւ սկսեալ բանակցութիւնք ի դերեւ ելեր են։

Պերլին 10 յունվ.

Այս աւուր լրագիրք կը հաւաստեն թէ անցեալ ուրբաթ գիշեր Նէվսքիի մօտ Բեղրսպուրկի ծածուկ ոստիկանութեան գլուխ Սուտէքին գնդապետն սպանող ոչնչականք ձերբակալուեր են։

Լրագիրք կը յարեն նաեւ թէ այս սպանութեան վրայ, Ռուսական իշխանութիւնք Մոսկուայի Համալսարանին աշակերտներէն 37ը ձերբակալեր են։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քաղ. ժողովն, իւր չորեքշաբթի աւուր նստին մէջ, Ղմեն. Ս. Պատրիարք Հօր գրաւոր պատասխանն ի նկատ առնելով, թէպէտ զգաց թէ ի բացակայութեան Ս. Պատրիարք Հօր, իւր պաշտօնավարութիւնը ծանր դժուարութեանց կը հանդիպէր և մինչեւ իսկ անհնարին կը լիներ, բայց մէկ կողմէ նկատելով որ Ս. Պատրիարք Հայրն յորդոր կը կարդար իւր պաշտօնը շարունակելու, և միւս կողմէ տեսնելով որ այս միջոցիս իւր հրաժարումը ընդհանուր հետեւանք կրնայ ունենալ և ազգային գործերը ծանր շփոթութեանց մէջ ձգել, որոշեց դէթ մինչեւ Ծննդեան վերջն շարունակել իւր պաշտօնն։

Աւասիկ, ըստ մեր խոստման, կը հրատարակենք խառն ժողովոյ և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր միջեւ փոխանակեալ գրութեանց պատճէնները։

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր,

Ազգային վարչութիւնն՝ որ Ձեր Սրբազնութեան անձնական տակրութեան պատճառաւ ժամանակէ մ'ի վեր զրկուած էր Ձեր Նախագահութիւնը վայելելէ, բերկրութեամբ տեղեկանալով թէ Ձեր Սրբազնութեան առողջական վիճակն բարւոքած է, կուգայ յատուկ պատգամաւորութեան մը միջոցաւ իւր սրտագին խնդակցութիւնն և բարեմաղթութիւններն մատուցանելու Ձեր Սրբազնութեան, և ազաչելու որ չնորհ ընէք վերադառնալ ի Պատրիարքարան, ուր փափաքելի է և անհրաժեշտ Ձեր ներկայութիւնն, և Նախագահելով վարչական կրկին ժողովոց նիստերուն ընծայել Ձեր իմաստուն խորհուրդներն և արդիւնաւատ գործակցութիւնն Ազգային Վարչութեան, որ ինչպէս յայտնի է, պաշարեալ է ազգային ծանրակշիռ և կենսական խնդիրներով և գործերով, և մեծապէս կը կարօտի իւր պատկառելի Գլխոյն օժանդակութեան և ներկայութեան։

Ազգային Վարչութիւնը Ձեր Սրբազնութեան ազգասիրութեանը վրայ վստահացած՝ աներկմիտ է որ իւր հրաւէրը պիտի ընդունուի, և կ'սպասէ ակնդէտ յառաջիկայ չորեքշաբթի օր, յորում Ազգային Վարչութեան կրկին ժողովներն առանձին և խառն նիստեր և անմիջական տնօրէնութեանց կարօտ ծանր խնդիրներ ունին իրենց սեղանին վրայ, վայելելու Ձեր Սրբազնութեան նախագահութիւնն, առանց որոյ ապարդիւն մնալու պիտի դատապարտուին Վարչութեան անձնուիրական ծառայութիւններն և անհնար պիտի լինի անոր պաշտօնվարութիւնն։

Մնամք յարգանօք

Ի դիմաց Ազգ. Վարչութեան
Քաղաքական Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
(Սորոբէրոնիէ) (Սորոբէրոնիէ)
Կրօնական Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
(Սորոբէրոնիէ) (Սորոբէրոնիէ)

22 դեկտ. 83

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Տեարք Ատենակալք կրօնական և քաղաքական Պատկառելի ժողովոց Ազգ. Կեդր. Վարչութեան.

Ձեր խնդակցութեան և հրաւիրանաց նամակն ընկալայ ի ձեռն պատուարժան պատգամաւորութեանն, զոր հաճեր էիք առաքել ինձ։ Իմ խո ին չնորհակալութիւնս կը յայտնեմ Ձեզ համակրանաց և սիրոյ այն նոր հաւաստեաց համար, զոր կ'ընծայէք ինձ, և կը յաւիմ որ չեմ կարող պատասխանել Ձեր հրաւէրին և դոհացնել Ձեր բաղձանքն։ Ինչպէս յայտնի է, և քաղաքական ժողովոյ վսեմ. Ատենապետն քաջ գիտէ, երբ վերջին անգամ հակառակ անձնական վատառողջութեանս, հպատակելով մեր Օգոստափառ Վեհապետին կայսերական հրամանին, յանձն առի Պատրիարքական պաշտօնն, կը յուսայի որ, ինչպէս խոստմունք չընորհուեցան, կարճ միջոցի մը մէջ պիտի կրնային կարգադրուիլ մեր առկախ մնացած խնդիրներ՝ որ կը ծագէին Պատրիարքական հրովարտակին և մեր ազգային վարչի առանձնաշնորհմանց չհամապատասխանող տնօրինութեանց ձեռք առնուելէն, և փոքր ի շատէ դիւրութիւն ընծայել ինձ քիչ մը ժամանակ եւս պաշտօն վարելու, սակայն ակնկալեալ կարգադրութիւնք յապաղեցին, և առկախ կը մնան ցարդ նոյն խնդիրներ, որ նորանոր դժուարութիւններ դիզած են այն հոգերու վրայ՝ որոց արդէն ենթակայ եղած է Պատրիարքութիւնն, անբաւական ըլլալով բազմակարօտ ժողովրդեան ցաւոց դարման մը գտնելու և հեծեծանաց և տրտնջանաց ձայներն լռեցնելու։

Մեր Վեհ. Սուլթանին Հայոց Ազգին վրայ ունեցած մասնաւոր հոգածութիւնն՝ որ իւր հայրական սիրոյն դրօշմը կը կրէ, և առ այն տածած վստահութիւնն՝ որ Ազգին դարաւոր և անժխտելի հաւատարմութեան արդիւնքն է, երկբայութեան տեղի չեն թողուր որ պիտի բարւոքի իրաց այս վիճակն, սակայն մինչև այն ժամանակ դիմադրաւել դժուարութեանց և դալվարել գործերն, լի կնճիռներով, չէ կարող ինձ նման ցաւերով կոչկոճեալ անձ մ'որու ոյժն բեկեալ է, և առողջութիւնն մշտավտտոխ վիճակի մէջ։

Թէ այսպիսի ծանր կացութեան մ'առջև որքա՞ն դժուարացած է Ազգային Վարչութեան պաշտօնն, քաջ գիտեմ, և աներկմիտ եմ որ չպիտի լքանէ ազգային գործոց հոգն, զոր մի և նոյն դժուարին պարագայից մէջ ազգասիրութիւն ունեցաւ ստանձնելու, և պիտի շարունակէ իւր ծառայութիւնն մատուցանել առ Ազգն և Տերութիւնն։

Մաղթելով որ ամենակարողն Աստուած զօրավիգն լինի Ձեզ և մեր բոլոր Ազգային Ժողովոց և Պաշտօնատարաց

Մնամ աղօթարար Ազգիս
27 դեկտ. 83 ՆԵՐՍԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ինչպէս ծանուցած էինք, Մայր-եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդն երէկ Գեր. Պատրիարքական փոխանորդ Հօր ներկայանալով, Քաղ. Ժողովոյ կողմանէ իրեն յանձնուած բանաձեւին նկատմամբ իւր կարծիքն յայտներ է։ Թաղ. խորհրդոյ 10 անդամոց կէսն ընդուներ և միւս կէսը մերժեր է այս բանաձեւն։ Փոխանորդ Հայրն խնդրեր է, որ խմբովին ընդունին զայն և հանդուցեալ Էգնատեանի թաղման խնդիրը փակուած նկատելով՝ շարունակեն իրենց պաշտօնը. բայց անկարելի եղեր է։ Պատրիարքական փոխանորդ Հայրը նկատելով որ խնդիրն բաղձացեալ լուծման մը չյանգեցաւ, տեղեկագրեր է Քաղ. Ժողովոյ Վսեմ. Ատենապետ պէյին, պէտք եղած տնօրինութիւնը խնդրելով։

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութիւնը կը ծանուցանէ մեզ, թէ Ֆրանսական դեսպանուհի Տիկին Տը Նօայլի հովանաւորութեամբ կազմաւորեալ Պարահանդէսն յունվար 26ին տեղի պիտի ունենայ Բերայի Նոր Թատրոնին մէջ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
Ա. ՊԻՊԷՌՃԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Յակոբեան խան թիւ 14,

Նուէրի յարմար գրքեր ամեն դիներով. Ֆրանսերէն և Հայերէն օրացոյցներ։ Դիներն աժան են։

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂՈՒ ՄԸ
ԾՈՒՇԱՎԷՊԸ
Թարգմանեց ՏԻԿԻՆ Մ. Մամբրէ

Տղայոց ընթերցման արժանի պատկերազարդ գիրք մ'է, որ մանգամայն կաղանդի նուէր կրնայ լինիլ. կը գտնուի Հայ գրավաճառաց քով գին 10 ղրուշ։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐԵԼԻՆԵՐ

—=—

Ե.

Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան, քարոզիչ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ Իսկիւտարի, երբեմն Պատրիարքական խորհրդական, վերջին ժամանակներս իւր վրայ մասնաւոր ուշադրութիւն մը հրաւիրած է Եկեղեցւոյ իրաւանց և օրինաց մասին իւր ընդարձակ հմտութեամբ և ջերմ նախանձախնդրութեամբ, Երեսփոխանական և Համագումար ժողովոց մէջ և նոյն իսկ գրական ասպարէզին վրայ այս ուղղութեամբ ցոյց տուած պատուաբեր գործունէութեամբ, Էջմիածնի և Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական խնդրոց մէջ մատուցած գնահատելի ծառայութեամբք, և իբրեւ եկեղեցական իւր անստգիւտ անցեալով և անկեղծ բնաւորութեամբ, զոր ոմանք յամառութիւն կ'անուանեն, ըստ մեզ ազնիւաբար։ Այս ամեն յատկութիւնք միացած են զՄատթէոս Եպիսկոպոս առաջնակարգ անդամոց մին ընելու մեր եպիսկոպոսական դասուն, որ թէպէտ եօթանասունէ աւելի անդամներ կը պարունակէ, յայտնի է թէ չկրնար պարծիլ բազմաթիւ նշանաւոր եպիսկոպոսներով։ Սա՛ եւս ստոյգ է թէ Մատթէոս եպիսկոպոս կը վայելէ մեր եկեղեցական դասուն ստուար մեծամասնութեան վստահութիւնն և յարգանքն, և այժմ սովորութիւն է ըսել թէ, իւր ազդեցութեամբ, աշխատասիրութեամբ և կանոնաւոր ներկայութեամբ, ինք գրեթէ հոգին եղած է մեր Եկեղեցական Համագումար ժողովոյ։ Բայց Մատթէոս եպիսկոպոս է միանգամայն մեր Ազգային Երեսփոխանական ժողովոյ կարեւորագոյն անդամոց մին, ուր ամենէն ազէկ խօսող ատենաբաններէն մին է միշտ։ Դիւրին է դիտել թէ ընդհանրապէս լաւ կը խորհի, յստակօրէն կը յայտնէ իւր կարծիքն, այնչափ յստակօրէն որ այս նկատմամբ քիչ Երեսփոխաններ կը հաւասարին իրեւ։ Իւր միտքն, հին և նոր մատենագրութեամբք սընած, ունի փաստաբանական դարձուած մը, որով երբեք նեղը չի մնար, և ընդհակառակն շուտով կ'ըմբռնէ խնդրոյ մը զօրաւոր և տկար կողմերը միանգամայն, և զանոնք կը ներկայէ ոյ-արուեստակեալ, այլ բնական պերճախօսութեամբ մը, որում Ազգային ժողովոյ մէջ հաճութեամբ ունկն կը դնեն համակարծիք և տարակարծիք Երեսփոխանք հաւասարապէս։ Վերջապէս, Մատթէոս եպիսկոպոս ունի մտային և բարոյական այնպիսի հաստատուն և իրական ձիրքեր, որովք ո՛ր և է արուեստի և ո՛ր և է երկրի մէջ նշանաւոր կացութիւն մը կրնար շինել իրեն համար, ուստի և զարմանալի չէ որ քիչ ժամանակի մէջ առաջնակարգ դիրք մը վաստակած լինի մեր բարձրագոյն կղերի մէջ։

Արդ, իրողութիւն մ'է թէ Մատթէոս եպիսկոպոսն ալ ոմանց կողմէ ընտրելի կ'առաջարկուի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան, և թէ կան Երեսփոխաններ որք որոշած են Ն. Գերապատուութեան տալ իրենց քուէն։ Ասոնք կը խորհին թէ Իզմիրլեան Սրբազան ամենէն լաւագոյն եկեղեցականն է այդ պաշտման համար։ Համոզուած են թէ Մատթէոս եպիսկոպոս Ազգին և Եկեղեցւոյ իրաւանց և շահուց ջատագովը որ և է զիջում չընէր, ո՛չ փառասիրութեամբ, ո՛չ ալ աւելի նիւթական առաւելութեանց ակնկալութեամբ կամ հրապոյրով, զի այս երկու թերութիւններէն ալ զն. Գերապատուութիւն ազատ կը գտնեն։ Համոզուած են նաև թէ Մատթէոս եպիսկոպոս այնչափ լաւ ուսումնասիրած է Մայր-Աթոռոյ վիճակն և Պալաժինեանի դրութիւնն, որ անոնց բարեփոխման մտոք բան մ'ընելու ամենէն աւելի յոյս ընծայող եկեղեցականն է։ Վերջապէս, Մատթէոս եպիսկոպոսի վրայ սա առաւելութիւնն ալ կը գտնեն որ, Եկեղեցւոյ իրաւանց և աւանդութեանց յոյժ նախանձախնդիր լինելով հանդերձ, նախապաշարեալ չէ, և ունի բաց միտք մը, որ մեր Եկեղեցւոյ և եկեղեցականութեան ներքին բարւոքման վերաբերեալ օգտակար և գործնական խորհրդոց հպելի է, եւն. եւն։

Բայց Իզմիրլեան Սրբազանի այս ամեն բարեմասնութիւնները ժըխտել չէ՛, ըսել, ինչ որ արդէն մեր Երեսփոխանութեան մեծամասնութեան կարծիքը լինել կը թուի, թէ Ն. Գերապատուութիւն մեր յիշած եօթն պայմաններէ մի քանին այնչափ թերի կերպիւ կը կրէ, որ կաթողիկոսական Ամենայն Հայոց վրայ չի կրնար մատուցանել այնչափ օգտակար ծառայութիւններ, որչափ ինք իսկ, իւր ծանօթ եկեղեցասիրութեամբ և ազգասիրութեամբ, անշուշտ պիտի ուզէր մատուցանել։ Նախ, ինք կազմուածով և առողջութեամբ տկար է յոյժ, և ստոյգ է թէ Էջմիածնայ նման վատառողջ տեղւոյ մը մէջ երկար կեանքի մը ակնկալութիւնը չկրնար ունենալ, ինչպէս արդէն ինք ալ յայտարարած է, քիչ մը ժամանակ Էջմիածին մնալէ յետոյ։ Այս ցաւալի թերութիւն ինքնին պիտի բաւէր մաղթելու համար որ Ազգն ուրիշ պաշտօնի մը կամ պաշտօններու վրայ օգուտ քաղէ Մատթէոս եպիսկոպոսի ձիրքերէն ու կարողութիւններէն։ Առաջին անգամ չէ, ո՛չ ալ միայն Մատթէոս եպիսկոպոսի նկատմամբ է, որ ֆիզիքական թերութիւնք արգելք լինին կարեւոր պաշտամանց անցնելու, որոց համար պահանջուած մտային և բարոյական ուրիշ ամեն յատկութիւնք կան։ Դեռ մօտերս կարդացինք լրագրաց մէջ թէ Անգլիոյ Երեսփոխանաց ժողովոյ նախագահ Պ. Պրանտ հրաժարած լինելով, նախարարութիւնը ժողովոյն առաջարկելու համար յարմարագոյն ընտրելին դատեր է զՊ. Կոշը, երբեմն կ. Պոլսոյ հանրածանօթ դեսպան։ Թայմս կ'ըսէ թէ Պ. Կոշը Երեսփոխանաց ժողովոյ նախագահի մը կարեւոր և պատուաւոր պաշտօնին պահանջած բոլոր ձիրքերն ուներ, և ժողովոյն ըստուար մեծամասնութիւն, ազատական թէ պահպանողական, յօժարակամ պիտի ընտրէր զինք։ Բայց և այնպէս Պ. Կոշը ստիպուած էր հրաժարիլ այս բարձր պաշտօնի ընտրելիութենէն, նկատելով թէ Երեսփոխանական ժողովոյ մը նախագահէն պահանջուած մէկ ֆիզիքական պայմանն ալ էր պակասը։ Ուրեմն, որպէս զի ժողովոյ ընդարձակ սրահին մը կողմն ի՛նչ պատահիլն և ո՛վ խօսք խնդրելն, ևն. դիւրաւ և անմիջապէս տեսնէ, մինչ Պ. Կոշը ինք կամ ատես էր, և երեւելի ակնարկներ, որոց խորհուրդ հարցուցած էր, չէին կրցած ապահովել զինք թէ ակնոցով մը կրնար իւր գործը կատարել։ Հետեւապէս, Պ. Կլատստոնի նախարարութիւնն ուրիշ ընտրելի մը որոշելու հարկին մէջ գտնուած է։ Ըստ մեզ, հիւանդոտ կազմուած մը մեծ արգելք է Էջմիածնի կաթողիկոսական պաշտօնն ալ գոհացուցիչ կերպիւ վարելու, և իրողութիւն մ'է թէ, յաչս մեր Երեսփոխանութեան մեծամասնութեան, կորովի առողջութիւն մը պահանջելի էական առաւելութեանց մին է։ Բայց մեր նշանակած չորրորդ և վեցերորդ պայմաններն ալ նոյնչափ կը պակսին Մատթէոս Սրբազանի։ Այս վերջին պայմանի նկատմամբ բաւական է ըսել թէ Ն. Գերապատուութիւն ա՛նչափ հեռի է կարեւոր պաշտօնավարութեամբ մը Թուրքիոյ և Ռուսիոյ Հայոց և՝ եթէ հնար է՝ բոլոր աշխարհի Հայոց ծանօթ լինելէ և համբաւ մը ունենալէ, որ նոյն իսկ իւր կաթողիկոսական ընտրելիութեան պատճառները ցոյց տալու համար մեք պարտաւորեցանք նախ ճանչցունել զինք մեր ընթերցողաց, իւր անձնական նը. կարագրութեան նուիրելով վերոգրեալ տողերն։ Հակառակ այս ամեն նկատմանց, որք ըստ մեզ վճռական են, չպիտի զարմանանք եթէ տեսնենք քանի մը Երեսփոխաններ որք իրենց քուէն Ն. Գերապատուութեան տան։ Բայց ըստոյգ է թէ Մատթէոս եպիսկոպոս ո՛չ աստ պիտի ստանայ կարեւոր թուով քուէներ, ո՛չ ալ Ռուսիոյ Հայոց մէջ, որք կ'երեւի թէ բնաւ չեն ճանչեր զինք։

Զանց կ'ընենք յիշել զԽորէն եպիսկոպոս Նար-Պէյ, զի ո՛չ աստ ո՛չ ալ Ռուսիոյ Հայոց մէջ Ն. Գերապատուութեան անունը չսուիր իրեւ կաթողիկոսական ընտրելի։ Խորէն Սրբազանի բարեմասնութիւններն, որք անցեալ ծառայութիւններն, որք արդէն ծանօթ են, չեն ժըխտուիր։ բայց անոնք իսկ—երեսփոխան և ոչ-երեսփոխան, աշխարհական և եկեղեցական,—որք ամենէն աւելի կը գնահատեն այդ առաւելութիւններ, աւելի կը փափաքին օր մը կ. Պոլսոյ Պատրիարք տեսնել զինք քան Էջմիածնի կաթողիկոս։ Քանի որ այսպէս է, աւելորդ կը համարինք քննել թէ Ն. Գերապատուութիւն մինչեւ ո՛ր աստիճան կը կրէ մեր նշանակած եօթն պայմանները։ զի մեր նպատակն է խօսիլ կաթողիկոսական ընտրելեաց՝ զի՝ միայն որոց անուններն ամեն օր կը լսենք, և ո՛չ թէ Հայ եպիսկոպոսաց դասուն վրայ ընդհանրապէս։

Զանց կ'ընենք նաեւ յիշել Սեբաստիոյ Առաջնորդ և Ս. Նշան վանուց հայր Պետրոս եպիսկոպոսը, զոր Ազգաբէգեանց Մարկոս էֆէնտի ընտրելի ներկայեց Մուխլի էֆէնտիին մէջ, և որ միայն Ն. Մեծապատուութեան քուէն ունենալ կը թուի մեր Երեսփոխանական ժողովոյ մէջ։ Նոյն իսկ Սեբաստիոյ Երեսփոխանն ունի ուրիշ ընտրելի, և բացի Մարկոս էֆէնտիէն, մեր Երեսփոխանաց մէջ ցարդ ո՛չ ոք միտքէն ա՛ցուցած լինել կը թուի զն. Գերապատուութիւն իբրեւ կաթողիկոսական ընտրելի, թէպէտ բազմաց քով Պետրոս Սրբազան լաւ համբաւ կը վայելէ իբրեւ խոհեմ Առաջնորդ մը։ Բայց և այնպէս, Երեսփոխանութեան մէջ բաւական մաս մը կը տեսնուի, որ Պետրոս Սրբազանի մտային և բարոյական ձիրքերու մասին ալ համաձայն չէ Մարկոս էֆէնտիի հետ, ինչպէս յայտնուեցաւ Թուզլասար գիւղի խնդրոյն առթիւ, յորում Պետրոս Սրբազան հարուածեցաւ քանի մը Երեսփոխանաց կողմէ, և բացի Վարչութիւնը ներկայացնող Տոքթ. Այվազեան էֆէնտիէն, ուրիշ պաշտպան չգտաւ կարծենք։ Մուխի դադարման միջոցին, Սեբաստիոյ Թուզլասար գիւղի հարցատահարիչ հանրածանօթ ցակոբեան եղբարց խնդիրը Սեբաստիոյ Երեսփոխան Մ. Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսին, որ յետ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, առաջարկուած կարեւորագոյն և արժանաւորագոյն ընտրելին լինել կը թուի։

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐ

ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Օրթոդոքս Եկեղեցւոյ առաջնորդութեանց Էջմ.

—=—

(Շարունակութիւն)

1269 (1853) տարւոյ Շապան ամսոյ մէջ յատկապէս հրատարակեալ և վախճանեալ Գերմանոս Պատրիարքին ուղղեալ կայսերական Ֆէրմանով, մեր մեծանուն Վեհապետին Օգոստափառ Հայրն հետեւեալ ապահովութիւնները կուտար.

«Զերմապէս կը փափաքիմ որ մեծանուն նախնեացս կողմէ հաստատիմ ցոյն հպատակաց կղերին տրուած հոգեւորական մասնաւոր առանձնաշնորհումներն, որք իմ կողմէ վաւերացուած են, Ցերութեանս մէջ գտնուած եկեղեցիք և վանօրէք, անոնց հողերն ու սեփականութիւնները, միւս կրօնական հաստատութիւններն և անոնց արտօնութիւններն ու իրաւունքներն, ի մի բան, Պատրիարքին և Մեծապատիւ Պերաթներուն մէջ պարունակեալ առանձնաշնորհութիւններն ու արտօնութիւնները միշտ ղերծ լինին ամեն վնասէ»։ Խաթիթը-Հիւմայունն, իւր 2րդ յօդուածին մէջ, այսպէս կը հրամայէ. «Այն ամեն հոգեւորական առանձնաշնորհութիւնք և արտօնութիւնք, որք ի վաղուց անտի նախնեացս կողմէ և յետոյ շնորհուած են բոլոր քրիստոնեայ հասարակութեանց կամ Ցերութեանս մէջ և իմ պաշտպան հովանոյս ներքեւ հաստատեալ ուրիշ ոչ-իսլամ կրօնից, պիտի հաստատուին և անփոփոխ պահուին»։ 1292 Զիլգատէ 13 ին (30 Նոյ. 1875) հրատարակեալ Բարենորոգմանց Ֆերմանին մէջ (իսլահաթ-Ֆէրմանի), հետեւեալ տրամադրութիւնը կը գտնուի. — «կը հաստատենք և կը վաւերացնենք այն իշխանութիւնն, զոր Պատրիարքներն ու այլ հոգեւորական գլուխք ունին, իւրաքանչիւրն իւր հասարակութեան գործոց նկատմամբ, համաձայն այն առանձնաշնորհութեանց և արտօնութեանց, որք գործադրելի են այդ հասարակութեան մէջ»։ Իւր մեծանուն նախնեաց գովելի օրինակին հետեւելով, մեր Օգոստափառ Վեհապետը՝ Վեհ. Սուլթան Ապտիւլ—Համիտ Խանն՝ եւս հաստատած և վաւերացուցած է եկեղեցական իրաց նախկին վիճակը։ Այս խնդրոյ վրայ, Սամ. սահմանադրութիւնն, 2 րդ յօդուածին մէջ, կ'ըսէ. «Ցերութիւնն . . . անփոփոխ կը պահէ զանազան հասարակութեանց տրուած կրօնական առանձնաշնորհումները»։ Վերջերս Պերաթներուն մէջ մտցուած փոփոխութեանց թղթականէն առաջ, Վեհ. Սուլթանին կողմէ տրուած կայսերական Պերաթներուն տրամադրութիւնները Պերաթներ, յորս Եկեղեցւոյ բոլոր առանձնաշնորհութիւնք խղճմտօրէն ամփոփուած են ըստ հին Պերաթներու, նոյնպէս կը վկայեն սյսմ։ Իւր ընթա՛ք այս խոստմանց և այս փրկարար ապահովութեանց համակերպելով, Բ. Դուռն, որ իրաւամբ կը կարծէր թէ բարենորոգումնք անբաժան են առանձնաշնորհումներէն, իւր կողմէ հաւաստած է թէ յիշեալ առանձնաշնորհութիւնք անվնաս պիտի պահուին և յարգուին միշտ։ Եւ փոխանակ զանոնք փոփոխելու կամ ջնջելու, Բ. Դուռը բովանդակ աշխարհի առջև նպաստաւոր երեւցաւ այդ առանձնաշնորհութեանց ընդարձակման։ 1855 մայիս 31 ին Մեծ Ցերութեանց ուղղեալ և մեծանուն Պետական մարդէ մը, այն է Ալի փաշայէն ստորագրեալ ցիշատակագրին մէջ, կայսերական կառավարութիւնն այս խնդրոյն վրայ հետեւեալ կերպիւ կը բացատրէր իւր միտքը։

«Ազատամտութեամբ, կ. Պոլսոյ «առաջնորդարանն իսկ և իրենց լիազօր իշխանութեամբն է որ Սուլթանը, մարդասիրական զգացման «և իսլամութեան ոգւոյն իսկ հաւատարիմ, Օսմ. տէրութեան քրիստոնէից շնորհած են իրենց ա«ռաջին առանձնաշնորհումներն. . . . «Անցելոյն մէջ իւր գործերով, ներկային մէջ իւր բացայայտ յայտարարութեամբք և նոր ապացոյց ստանալ«ով շահուց ջահապարութեամբ, Բ. Դուռն միւս Ցերութեան հպատակ քրիստոնէից կրօնական առանձնաշնորհութեանց պահպանման համար գոհացուցիչ երաշխաւորութիւններ կ'ընծայէ։ Պատրիարքարաններն «այնպիսի քաղաքային և կրօնական «իրաւունքներ ունին, որ կրնանք ի«րաւամբ ըսել թէ, ի բաց առեալ «քաղաքական իշխանութիւնը, զոր «կայսերական կառավարութիւնը «միայն ի գործ կը դնէ, քրիստոնեայք առաւել քրիստոնեայ քան «իսլամ իշխանութեան մը վարչութեան ներքեւ կը գտնուին։» Ուրիշ ցիշատակագրի մը մէջ, որ 1867 մայիս 15 թուականն և իւր քաղաքական ճարտարմտութեամբ հրաշակաւոր Պետական մարդու մը, այն է վախճանեալ Ֆուատ փաշայի ստորագրութիւնը կը կրէր, և որ Լոնդրայի, Փարիզի, Վէնայի, Պերլինի, Բեռլսպուրկի և Ֆլորէնցայի Օսմ. դեսպանաց զրկուած էր, որպէս զի անոր պարունակութիւնը ծանօթացնեն այն տէրութեանց, որոց քով դեսպան են իրենք, Բ. Դուռը կը յայտարարէր և կը հաւաստէր. — «Ի վաղուց անտի ոչ-«իսլամ հասարակութեանց տրուած «առանձնաշնորհութիւնք և արտօ«նութիւնք միշտ յարգուած են և «բնաւ դանգատ մը չէ եղած թէ «յիշեալ հասարակութեանց հոգե«ւոր գլխոց իրաւունքներն որ և է «վնաս կրած են։ Կայսերական կա«ռավարութիւնն աւելին ըրած է։ «Այն անգամ որ երէսփոխեայ հասարակու«թեանց ժողովները փափաք յայտնած են այս առանձնաշնորհութեանց ընդարձակումը պե«հանելու. Դուռն աղագամտութեամբ հաստատեալ է»։

Կայսերական կառավարութիւնն, իւր հանդիսաւոր ապահովութեանց և իւր միջազգային պարտականութեանց համաձայն, խոթիթը Հիւմայունի հրատարակումէն մինչեւ վերջին ժամանակներս, ամեն անդամ որ դատական և վարչական կարեւոր բարենորոգում մ'ի գործ դնել հարկ լիներ, փոյթ տարած է կրկնել այն ապահովութիւնը թէ եկեղեցական իրաց նախկին վիճակը պիտի յարգուի և անփոփոխ պահուի։ Միանգամայն կը հրամայէր թէ քաղաքային հասարակ դատարանք իրաւունք չունին այնպիսի գործեր դատելու, որք կրօնական օրինաց ներքեւ կ'ինան, և թէ իսլամաց միջեւ այս կարգի բոլոր դատերը Շերիի իրաւասութեան ներքեւ կ'ինան, մինչդեռ քրիստոնէից միջեւ բոլոր դատերն եկեղեցական յատուկ դատական իշխանութեան առջեւ կը քննուին։ Նահանգային օրինաց (Վիլայէթի Նիզամնամէսի) 20, 40 և 50 րդ յօդուածներն և դատարանաց վերակազմութեան վերաբերեալ 1869 դեկտ. 30 ի օրինաց 4 րդ յօդուածն. այս օրէնք կը տրամադրէ թէ հասարակ դատարանք իրաւունք չունին դատելու այնպիսի դատեր, որք, ըստ սովորութեան, կրօնական իշխանութեանց իրաւասութեան ներքեւ կ'ինան, — ինչպէս նաեւ Արդարութեան բարձրագոյն Ատենի (Ցիվանը Ամիէմը Ալիէ) կազմական կանոնագրին (1284 զիլհիճէ 8) 2 րդ յօդուածն անժխտելի ապացոյցներ են թէ՝ եկեղեցական առանձնաշնորհութիւնք անփոփոխ պիտի պահուին։

Պէտք է յարել թէ Օրթոդոքս եկեղեցւոյ առանձնաշնորհութիւնք և արտօնութիւնք հաստատուած են նաեւ այն ազգային կազմական օրէնքով, որ կայս. կառավարութեան կանխաւ տուած արտօնութեամբ, պատրաստուած է Օրթոդոքս ազգին ու եկեղեցւոյն երեսփոխաններէն։ Այս օրէնքը, Բ. Դրան կողմէ յօդուած առ յօդուած քննուելէ յետոյ, 1862 ին կայսերական վաւերացում զգեցած է և Ցերութեան ու ազգին միջեւ յարաբերութիւնը կարգադրող նոր դաշինք մ'է հանդիսաւոր։ Ակներեւ է թէ յիշեալ դաշինքն ո՛չ կրնայ փոխուիլ, ո՛չ ալ խզուիլ առանց Օրթոդոքս եկեղեցւոյ և Ազգին հաւանութեան, որք դաշնադիր կողմերէն մին են։ Միւս կողմէ, այս դաշինք խաթիթը-Հիւմայունէն բղխելով (յօդուած 3) միջազգային հանգամանք մը կը կրէ։ Այսու կը տեսնուի թէ իրաց նախկին վիճակ մը, որ կայսերական ապահովութեանց վրայ կը յենու, և որ կայսերական կառավարութեան կողմէ այնքան հանդիսաւոր կերպիւ և հրապարակաւ տրուած երաշխաւորութեամբք շրջապատեալ է, միայն պէտք է յարգուի և ամեն ինչ զերծ լինի։ Բայց, իբր թէ կայսերական կառավարութեան կողմէ տրուած մեծ և բազմաթիւ երաշխաւորութիւնք բաւական չինէին, եկեղեցւոյ առանձնաշնորհութիւնք ուրիշ վաւերացում մ'ըստացան կայսերական կառավարութեան ստորագրութիւնը կրող միջազգային պայմանագրութեամբք։ Զեր Վսեմութեան նման քաղաքական գործոց հմուտ Պետական մարդու մը դիմելու պատիւ ունենալով, կը կարծեմ թէ աւելորդ է մասնաւորապէս յիշել մեն մի միջազգային դաշնագրոյ այն պայմաններն, որք այս խնդրոյ կը վերաբերին։ Արդ, ըստ որում ոչ ոք ի բաւունք ունի, որ և իցէ բարենորոգման մը պատրուակաւ, սակաւ ինչ փոփոխել եկեղեցան առանձնաշնորհումները, վասն զի հանդիսաւոր և միջազգային դաշնագրոց ապահովութեանց համեմատ պէտք է որոց քով դեսպան են իրենք, Բ. Դուռը կը յայտարարէր և կը հաւաստէր. — «Ի վաղուց անտի ոչ-«իսլամ հասարակութեանց տրուած «առանձնաշնորհութիւնք և արտօ«նութիւնք միշտ յարգուած են և «բնաւ դանգատ մը չէ եղած թէ «յիշեալ հասարակութեանց հոգե«ւոր գլխոց իրաւունքներն որ և է «վնաս կրած են։ Կայսերական կա«ռավարութիւնն աւելին ըրած է։ «Այն անգամ որ երէսփոխեայ հասարակու«թեանց ժողովները փափաք յայտնած են այս առանձնաշնորհութեանց ընդարձակումը պե«հանելու. Դուռն աղագամտութեամբ հաստատեալ է»։

Կայսերական կառավարութիւնն, իւր հանդիսաւոր ապահովութեանց և իւր միջազգային պարտականութեանց համաձայն, խոթիթը Հիւմայունի հրատարակումէն մինչեւ վերջին ժամանակներս, ամեն անդամ որ դատական և վարչական կարեւոր բարենորոգում մ'ի գործ դնել հարկ լիներ, փոյթ տարած է կրկնել այն ապահովութիւնը թէ եկեղեցական իրաց նախկին վիճակը պիտի յարգուի և անփոփոխ պահուի։ Միանգամայն կը հրամայէր թէ քաղաքային հասարակ դատարանք իրաւունք չունին այնպիսի գործեր դատելու, որք կրօնական օրինաց ներքեւ կ'ինան, և թէ իսլամաց միջեւ այս կարգի բոլոր դատերը Շերիի իրաւասութեան ներքեւ կ'ինան, մինչդեռ քրիստոնէից միջեւ բոլոր դատերն եկեղեցական յատուկ դատական իշխանութեան առջեւ կը քննուին։ Նահանգային օրինաց (Վիլայէթի Նիզամնամէսի) 20, 40 և 50 րդ յօդուածներն և դատարանաց վերակազմութեան վերաբերեալ 1869 դեկտ. 30 ի օրինաց 4 րդ յօդուածն. այս օրէնք կը տրամադրէ թէ հասարակ դատարանք իրաւունք չունին դատելու այնպիսի դատեր, որք, ըստ սովորութեան, կրօնական իշխանութեանց իրաւասութեան ներքեւ կ'ինան, — ինչպէս նաեւ Արդարութեան բարձրագոյն Ատենի (Ցիվանը Ամիէմը Ալիէ) կազմական կանոնագրին (1284 զիլհիճէ 8) 2 րդ յօդուածն անժխտելի ապացոյցներ են թէ՝ եկեղեցական առանձնաշնորհութիւնք անփոփոխ պիտի պահուին։

Պէտք է յարել թէ Օրթոդոքս եկեղեցւոյ առանձնաշնորհութիւնք և արտօնութիւնք հաստատուած են նաեւ այն ազգային կազմական օրէնքով, որ կայս. կառավարութեան կանխաւ տուած արտօնութեամբ, պատրաստուած է Օրթոդոքս ազգին ու եկեղեցւոյն երեսփոխաններէն։ Այս օրէնքը, Բ. Դրան կողմէ յօդուած առ յօդուած քննուելէ յետոյ, 1862 ին կայսերական վաւերացում զգեցած է և Ցերութեան ու ազգին միջեւ յարաբերութիւնը կարգադրող նոր դաշինք մ'է հանդիսաւոր։ Ակներեւ է թէ յիշեալ դաշինքն ո՛չ կրնայ փոխուիլ, ո՛չ ալ խզուիլ առանց Օրթոդոքս եկեղեցւոյ և Ազգին հաւանութեան, որք դաշնադիր կողմերէն մին են։ Միւս կողմէ, այս դաշինք խաթիթը-Հիւմայունէն բղխելով (յօդուած 3) միջազգային հանգամանք մը կը կրէ։ Այսու կը տեսնուի թէ իրաց նախկին վիճակ մը, որ կայսերական ապահովութեանց վրայ կը յենու, և որ կայսերական կառավարութեան կողմէ այնքան հանդիսաւոր կերպիւ և հրապարակաւ տրուած երաշխաւորութեամբք շրջապատեալ է, միայն պէտք է յարգուի և ամեն վնասէ զերծ լինի։ Բայց, իբր թէ կայսերական կառավարութեան կողմէ տրուած մեծ և բազմաթիւ երաշխաւորութիւնք բաւական չինէին, եկեղեցւոյ առանձնաշնորհութիւնք ուրիշ վաւերացում մ'ընտացան կայսերական կառավարութեան ստորագրութիւնը կրող միջազգային պայմանագրութեամբք։ Զեր Վսեմութեան նման քաղաքական գործոց հմուտ Պետական մարդու մը դիմելու պատիւ ունենալով, կը կարծեմ թէ աւելորդ է մասնաւորապէս յիշել մեն մի միջազգային դաշնագրոյ այն պայմաններն, որք այս խնդրոյ կը վերաբերին։ Արդ, ըստ որում ոչ ոք ի բաւունք ունի, որ և իցէ բարենորոգման մը պատրուակաւ, սակաւ ինչ փոփոխել եկեղեցան առանձնաշնորհումները, վասն զի հանդիսաւոր և միջազգային դաշնագրոց ապահովութեանց համեմատ պէտք է որ բարենորոգումնք զոյգ ընթացնան եկեղեցական իրաց նախկին վիճակին անփոփոխելիութեան հետ, ինչպէս որ ապացուցուեցաւ. ըստ որում բացորոշ խոստմանց վրայ տահելով, պէտք է ոչ վերոյիշեալ առանձնաշնորհութեանց ընդարձակման սպասելինք, և ըստ որում կայսերական կառավարութիւնը միշտ ճանչած է թէ առանձնաշնորհութեանց անվթար պահպանումը վերկարար և յոյժ օգտակար է Ցերութեան, համոզուած եմ թէ Զեր Վսեմութիւնը պիտի բարեհաճի բարւունք տալ թէ՝ ինձ և թէ իմ նշուրջս գումարեալ երկու ժողովոց՝ այն է Մեծապատիւ Սինոդին և Ազգ. ժողովոյն։ Կայսերական կառավարութեան այս բարեխիղճ մտածումներէն քաջալերեալ և մանակից լինելով իւր այն կարծեաց թէ՝ բարենորոգումնք սերտիւ կապուած են այն յարգանաց հետ, զոր կը պարտինք եկեղեցւոյ առանձնաշնորհութեանց և իրաց հաստատեալ վիճակին անփոփոխ պահման, և թէ իրաց այս վիճակն յոյժ շահաւոր է Օսմ. ընդարձակ Ցերութեան, ըստ որում իւր զօրութեան և մեծութեան ամրապնդման և իւր կանոնաւոր և վայելուչ բարգաւաճման կը նպաստէ, այս խնդրոյ վրայ Թագրիր մ'ուղղած եմ Զեր Վսեմութեան։ Այս Թագրիրով, որ 1295 (1879) նոյ. 19 թիւ. կանը կը կրէր, հնարաւորս համոզում կը յայտնէի թէ ամենափոքր վնաս մը չպիտի հասնի Օրթոդոքս եկեղեցւոյ գործելու ազատութեան և իւր յարակից առանձնաշնորհութեանց, որք կ. Պոլսոյ առման առաջին օրերէն իսկ տրուած են իրեն. թէ իւր առանձնաշնորհութեանց և իւր օրինաց համաձայն, Եկեղեցին այսուհետեւ պիտի շարունակէ վայելել իւր գործելու բոլոր ազատութիւնն իւր այն որոշմանց մէջ, որք կղերին և իւր պաշտամանց, եկեղեցեաց, վանքերէից, դպրոցաց, մարդասիրական հաստատութեանց և անոնց անշարժ ստացուածոց, ինչպէս նաեւ ամուսնութեան, ամուսնաթողութեան, կտակաց, որբերու ստացուածոց, և դաւառաց փարոսական խորհուրդներուն մէջ եպիսկոպոսին բազմելու իրաւանց կը վերաբերին։

(Շարունակելի)

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅ-ԱՇԽԱՐՀԻԿ

Ցօրինեց Մեսրոպ Նոսրիճան

—o—

(Շարունակութիւն)

Բ. Որչափ և աշխարհարար լեզուով չարադրուած՝ ուր որ ազգատութիւն կամ պակասութիւն կայ՝ գրաբարի՝ այսինքն Հայ ազգի հին գրական լեզուին դիմեցինք և անկէ շատ մ'ընտիր բառեր առինք, մանաւանդ բարդութեանց մասին ա նոր թանկագին օժանդակութիւնը գործածելով։ Այլ որովհետեւ Հայ ոսկեղէն դարու մատենագրութիւնը չէր կրնար լիովին բաւել, յետին դարերու Հայ հեղինակութեանց գործածած լեզուէն եւս՝ որու՝ Պ. Նորայր կարի հնասիրական ձգտումով ստորին-Հայերէն անուն կուտայ, և որ սակայն իր ընծայած անթիւ ու պատուական գանձերով ահագին վիհեր կը լեցնէ, հանդարտ խիղճով ամեն կերպ փոխառութիւն ընինք, և այդ դրօշի վերաբերող բոլոր բառերն առանց անարգու մակդիրով մը զանազանելու՝ հին գրաբարի հետ չաղեցինք և ի մի ձուլեցինք յօժարակամ։ Այս եւս չէր բաւեր սակայն հեղհեղուկ զգալի եղած թերիներ լրացնելու. ուստի հոս հոն և մասնաւորապէս բառարանների ու հայ գաւառաբերդ գրեանց մէջէն որչափ և գաւառական բառեր գտանք՝ աւելցուցինք, զորս նոյնպէս խիստ յարգելի տարրեր կը համարինք մեր լեզուի համար, և մինչեւ անգամ ընտանի կամ ռամկական ձեւեր ու դարձուածներ՝ որք երբեմն խիստ ազդու են և նշանական, և ինչ ինչ գաղափարներու բաւ բացատրութեան մասին անուրանալի ծառայութիւն կը սին անուրանալի ծառայութիւն մեր մատուցանեն, համարեցինք մեր բառարանի մէջ՝ իբր կարեւոր տարր և հայ լեզուի սեպհական հարստ.

թութիւնք։ Նաեւ վերջին ժամանակներս Վենետիկ՝ Վիէննա՝ Պօլիս՝ Բարիզ եւ ուրիշ տեղեր հրատարակուած հայ հեղինակներէ կամ թարգմանութիւններէ հաւաքուած ընտիր ու պիտանի նորաբանութիւնքեր մեծ մասամբ նուրբ բացատրութեանց եւ գիտական պնտոյից յատկացեալ՝ եւ զորս նոյնպէս իբր անգին գանձ եւ ճոխութիւն կրնանք նկատել հայ լեզուի համար, անոր աշխատութեամբ եւ միշտ ընտիր ոգիով ժողվեցինք, անանկ որ հայերէն լեզուն իր բոլոր պաշարներն ունենալ եւ անպայմանօրէն հարստանալ եւ անպայմանօրէն հարստանալ թեան ու արդուզարդին մէջ պիտի երթայ ազգին։ Հին ու յետին դարերու գրաբառ, արդի աշխարհաբառ, գաւառական եւ ռամկական բառ, դաւառական ու ռամկական բառեր ու ձեւեր, պիտանի ու գեղեցիկ նորաբանութիւններ, միանգամայն եւ գիտական ու արուեստական անթիւ անհամար բառեր՝ մեծագոյն մասամբ վերջին ժամանակներս հնարուած։ Այս միահամուռ չաղումը՝ որչափ եւ օգտակար ու փափաքելի՝ անթիւ դժուարութիւններ կ'ընծայէր հարկաւ, ու անգամայն կը պարտաւորէր զմեզ ծայրէ ի ծայր աչքէ անցունել Հայ ազգին հին ու նոր թէ՛ գրաբառ եւ թէ՛ աշխարհաբառ բառարաններն՝ մոռցուած կամ չըշարերութենէ յանիրաւի դուրս ձգուած մէկ շատ պատուական ու կարեւոր բառեր ընդունելով՝ որք լրացուցիչ կամ յատկանալի հանգամանք մը կ'ընծայէին, և ընտիր ձեւերու ու ընտանի դարձուածներու առատ հունձքեր քաղելով անոնցմէ։ Այս ամենը, ոչ թեթեւ աշխատութիւն մ'էր անչուշտ մեզ համար՝ զոր մեր գործն արժանապէս և խղճի մտօք կատարելու փափաքով ստանձնեցինք յօժարակամ՝ ժամանակի անհուն վատնումէ չվախնալով բնաւ։

Գ. Որչափ որ մեր բառարանը Լիդբէի գերընտիր բառգիրքի առաջնորդութեամբ շարադրուած՝ այլ ասով մէկտեղ 10–12 կոր մեծ ու պզտի բառարաններ շարունակ մեր աչքի առջեւ ունէինք. ուր որ պիտանի առում, գեղեցիկ օրինակ կամ պարզ ու դիւրին բացատրութիւն մը գտանք՝ ժողվեցինք խնամով մեր գործն աւելի օգտակար և արդիւնաւոր ընծայելու համար։ Բազմանշանակ բառերու շարքին մէջ պարզ՝ բնական և դիւրին կապակցութիւն մը հաստատեցինք, միշտ շատ դործածուածէն քիչ դործածուածին երթալով. նոր նշանակութիւններն հին նշանակութիւններէ յառաջ դնելով՝ որպէս զի խուզարկութիւնք դիւրանան և ժամանակի խնայութիւն լինի՝ որչափ կարելի է։ Ընտրած ձեւերնիս՝ որ մեզի յարմար է, ստէպ բոլոր բառարաններէ կը տարբերին, և տարակոյս չունինք թէ նպաստաւոր կերպով պիտի գըտնահատուի ձեռնհաս ազգայիններէ։

Դ. Մեր բառգիրքը՝ ֆրանսերէն բառերու ճոխ համբարովն՝ ամենէ դժուարակամներն իսկ պիտի կըընայ գոհ ընել։ Ֆրանսերէնի սեպէ՛ թէ բոլոր պիտանի օճերը՝ դարձուածները և այդ գեղեցիկ լեզուի բիւրաւոր կնճռոտ նրբութիւններն լուծուած են զգուշութեամբ։ Նոյնպէս գիտական բառերու մասին՝ նախորդ ամեն բառգիրքերէ ճոխագոյն մի՛ երբ մը գանձուած է հոն՝ միշտհամանշանակ հայերէն բառերով մ'ընկերացած։ Մեր երկի կատարելութեան մասին դաղափար մը տալու համար՝ կարծենք բաւական է յայտնել թէ ազգայինք 2–3000 բառ — թէ՛ գրական և թէ՛ գիտական — բառական իմաստ կամ ոճ պիտի գտնեն՝ որք Պ. Նորայրի բառարանին մէջ կը պակսին, և զորս չերցանք դուրս թողուլ՝ իրենց կարեւորութեան կամ առօրեայ գործածութեան պատճառով։ Իսկ Ֆրանսերէնի նրբութիւններու գալով՝ մեր բառարանն անհուն և անժրստելի առաւելութիւն մը կ'ընծայէ այդ մեծ գործին վրայ։

(Մնայեալը յետոյ)

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ

—o—

Մասիսի 3562 թուոյն մէջ Պ. Մ. Մ. կը քննադատէր Վանական երկրագործական վարժարաններու կազմութեան նկատմամբ ըրած առաջարկս, զոր ոչ միայն անօգուտ, այլ մինչեւ իսկ վնասակար կը համարէր եւ կը ջանար տարօրինակ փաստերով ապացուցանել իւր առարկութիւններն, այսինքն թէ՝ ներկայ երկրագործութիւն ժողովրդեան պէտքերը լիովին կը մատակարարէ, թէ՝ մեքենայից գործածութիւնն գործաւոր դասուն վնասակար է, թէ՝ մեր երկրագործաց արտադրած նիւթերը մշակմանց կատարելագործութեամբ եթէ նոյն իսկ իրենց ներկայ գնոյն կէտ իջնան, կրկին անկարելի է զայնս մեր երկրի զանազան դաւառներու մէջ տեղափոխել չահաւոր եղանակաւ, թէ՝ ըստ գիտական օրէնաց մշակութիւնն աւելի վնասակար է քան թէ օգտակար եւն։ Արդ, կուգամ ապացուցանել, թէ՝ այս չորս կարգի առարկութիւններն ի հիմանց սխալ են, եւ թէ կը հաստատեն թէ նա երկրագործական նուիրական արհեստի վրայ լաւ գաղափար չունի։

* * *

Պ. Մ. Մ. Տաճկաստանի երկրագործութեան եւ բարգաւաճման հարկաւորութիւնն ուրանալով՝ կ'ասէ թէ «Այդ արհեստի արտադրութեան համար Թուրքիոյ մէջ պահանջ չկայ, գոնէ մեր դաւառին մէջ՝ այնչափ պահանջ կայ որչափ ներկայ միջոցները կատարելապէս բաւ են գոհացնելու զայն։ . . . տեղական սպառման համար ներկայ միջոցներն ոչ թէ բաւական, այլ շատ իսկ են»։ Կը ցուցնէ այս կարգի դատողութիւններ դաւառացիէ մը, եւ նոյն իսկ Վանեցիէ մը լսելուս, որ կ'ուզէ ուրանալ այն արհեստի բարգաւաճման կարեւորութիւնն, որոյ այնչափ պէտք ունի, նախապատիւ կը համարի երջանկի համարելով՝ խաբել ինքզինքն, քան թէ իրականապէս գոհ ըլլալու առաջարկն ընդունել։ Երկրագործութիւնը միայն ցորեն հասցնելու արհեստը կը համարի, եւ քանի որ բաւական ցորեան ունիմք, ուրեմն հարկ չէ աւելի մշակել։ Պ. Յօդուածագիրը չմտածեցեր թէ ժողովրդեան մը սնունդի եւ հագուստի ամեն տարրներ երկրագործութիւնը միայն կը մատակարարէ եւ որոցմէ զրկուած է մեր երկրի ժողովուրդն։ Միթէ լաւ սնանիլ եւ լաւ հագնիլ բաղդաւորական երջանկութեան երկու մեծ պայմանները չե՞ն։ մեր խեղճ հայրենակցաց սնունդներն են սեւ հաց, պղտղոյր, լուբիա, բակլայ, թան, պանիր, սոխ եւ խատոր։ Միթէ ասոնք պիտի ըլլային մեր ժողովրդեան սնունդն, եթէ մեր երկրի մշակութիւնը բարգաւաճեալ լիներ։ Ինչո՞ւ մեր ժողովուրդն ալ Անգլիացւոց նման տարին 100 քիլօ եւ Գաղիացւոց նման 75 քիլօ միս չուտեր փոխանակ այժմեան նման 10 քիլօ ուտելու։ Միթէ մեր երկրագործ ժողովուրդն ալ եթէ ճանչեր անասնաբուծութեան օրէնքները եւ կարողանար հասցնել ամեն տարի թուաւոր եւ զէր կենդանիներ եւ ժան գինով, վնասակար պիտի ըլլար ժողովրդեան, եւ նոյնպէս անունդը չպիտի բարելաւեր, բայց դժբաղդաբար մեր երկրագործներն ոչ միայն ժողովրդեան սնունդի համար եզ կամ կով հասցնել չեն գիտեն, այլ նոյն իսկ իրենց աշխատութեան եզերը Ռուսիայէն բերել կուտան եւ տակաւին Պ. Մ. Մ. կը պնդէ թէ «ունիմք լինչ որ հարկ է։»

Ինչո՞ւ մեր ժողովուրդն ալ Դաղիացիի պէս 200 լիթրօ գինի չպիտի խմեր տարին, քանի որ անկէ աւելի նպաստաւոր պարագաներու մէջ կը գտնուի այդ ըմպելեաց համար, եւ միթէ այս վնասակար է իրեն համար։ Միթէ վնասակար կ'ըլլար եթէ մշակէր առաւօրէն գարի, վարսակ, եգիպտացորեն, բնական մարգագետիններ, առոյտ, իւր կենդանիներն լաւ սնուցանելու եւ ի նոցունց լաւ բերք ստանալու համար. եթէ լաւ խնամուէր. ի՞նչու մեր երկրի ձիերն չպիտի ունենային Արաբացի ձիերուն արժէքն, ի՞նչու մեր ցուլերն եւ եզերը կարմի ցուլերու եւ եզերու համարժէք չըլլային, ի՞նչու մեր կովերն օրն 10—15 օխա կաթ չտային, ի՞նչու մեր արջառներ լակ ոսկրէ եւ կաշիէ կազմուած ըլլային եւ Պօլսոյ հրապարակին վրայ արժէք իսկ չունենային։ Ի՞նչու մեր ոչխարներու բուրդն եւ միսն ալնիւ չըլլային, եւ ի՞նչու վերջապէս մեր ամեն կարգի կենդանիներու մի ստուար մասն ամեն տարի զանազան հիւանդութեանց զոհ երթային, միթէ՞ վնասակար էր, եթէ մեր երկրագործները գիտնային այս օրէնքներ. ի՞նչու կ'ըսեմ վերջապէս մեր երկրագործներու մեղքն եւ կարգէն իրենց հիւրերու եւ մեծաւորաց միայն բաւէր, եթէ զիտնային մեղուաբուծութիւն եւ լաւ սնուցանէին իրենց կովեր եւ ոչխարներ առատ կաթ եւ կարագ ընդունելու համար։ . . . միթէ այս ամենը մեր երկրագործ դասուն տգիտութեան արդիւնքը չէ՞։

Զեմ ուզեր ատ մարդոց եւ անասնոց լաւ սնունդեան վրայ երկարօրէն ճառել, բաւ է ձեզ յիշեցնել սնոտեագիտութեան եւ բնախօսութեան «Լաւ սնունդ = Լաւ աշխատութիւն = Լաւ արդիւնք» սկզբունքներն։ Յիշեցէք նաեւ որ Լավէոնի «առանց սնունդի չիք արտադրութիւն» առածն։

Կը հարցնեմ Պ. Յօդուածագրին, միթէ հագուստ կազմող տարրներն բուրդն ու բամպակն, կանեփն ու կըտաւատն եւ մետաքսն երկրագործական արդիւնքները չե՞ն, եւ դժբաղդաբար մեր խել մը գաւառացիներ իրենց դրացի գաւառներէն եւ կամ օտարէն կ'ստանան եւ դուք դեռ կ'ասէք թէ, ներկայ միջոցները կատարելապէս բաւ են գոհացնելու ժողովուրդն։

Պ. Մ. Մ. լաւ մշակութիւնն նորաձեւութիւն կը համարի եւ երկրագործն մի կօշկակարի կամ դերձակի հետ բաղդատելով՝ կ'ասէ. «Միթէ կարելի՞ է պահանջել դերձակէն կամ կօշկակարէն որ օտար երկիրներու համաձայն զգեստներ կամ կօշիկներ պատրաստեն»։ այս բաղդատութիւն տգայական է եւ հիմնովին սխալ, զի երկրագործին յառաջ բերած ապրանքներն նորաձեւութեան հետ որ եւ է յարաբերութիւն չունին, մեք քանակութեան ստուարութիւն եւ տեսակի լաւութիւն կը պահանջենք, եւ ոչ թէ նորաձեւ իրեր. կարծեմ ամեն երկրի մէջ ցորենն, միսն, գինին, ընդեղէններ, իւղն բուրդն եւ բամպակը մի եւ նոյնն են եւ նորաձեւութեան ենթակայ չեն կրնար ըլլալ, միայն իրարմէ լաւ կրնան ըլլալ եւ որ եզերելի բան մը չէ։

Ուրեմն կրնամք եզրակացնել այս առջին հատուածէն թէ ներկայ երկրագործութիւնն չէ կարող մեր երկրի պէտքերը մատակարարել, եւ թէ երկրագործական ապրանքները նորաձեւութեան երեքեք ենթակայ չեն։

(Մնայեալ յաջորդ թուոյն)

Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

—o—

Պատիւ ունիմք ծանուցանել թէ Բերրիի, Զէյկածագի, Աւտալարու եւ Գուրու–Զէյմէ–Արնավուտքէօյ–Պէպէք միացեալ թաղից մէջ Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Օժանդակ Մասնաճիւղերն հետեւեալ կերպիւ կազմուած են համաձայն ճիւղային կանոնադրին.

Բերրիի (Տարրոս) Մասնաճիւղ, Արժ. Տիմոթէոս վարդապետ, Նախագահ.

Տեսուչ
Գէորգ Ուրֆալեան, Ատենապետ
Յակոբ Սիմոնեան, Ատենադպիր
Կարապետ Նաղճեան, Գանձապետ
Աւտալ Ուրֆալեան,
Աւետիս Գուլզօրեան
Գրիգոր Տակէսեան
Մեսրոպ Նօրօրեան
Յակոբ Մշտոյեան։

Զէյկածագի (Տարրոս) Մասնաճիւղ.

Տ. Աւետիս Սեւիկեան, Ատենապետ

Տեսուչ
Պետրոս Էմմէքճեան, ատենադպիր.
Սարգիս Կոստանդեան, գանձապետ
Աբրահամ Մարկոսեան
Մանուկ Զօլաքեան
Միքայէլ Իգնատիոսեան
Երամ Երամեան, } Ներկայացուցիչ ի Կ. Պոլիս.

Աւտալարու Մասնաճիւղ.

Տեսուչ
Արիստակէս Վարժապետեան, ատենապետ
Յակոբ Պալպայեան, ատենադպիր
Նշան Սարքեան, գանձապետ
Անդրանիկ Կիւմիւշեան
Արմենակ Երամեան
Բարսեղ Ժամկոչեան
Կարապետ Հոտտանեան
Մ. Ռուբէն Փափազեան
Մինաս Եազմաճեան
Պողոս Մուրատեան
Պետրոս Փափազեան, Ներկայացուցիչ ի Կ. Պոլիս.

——

Գուրու—Զէյմէ, Արնավուտ—քէօյ, Պէպէք միացեալ թաղից Մասնաճիւղ.

Տեսուչ
Միրիճան Ալեքսանեան, Ատենապետ
Մինաս Պալպայեան, ատենադպիր
Մկրտիչ Հիւսէյինեան, գանձապետ
Անտոն Բէրտէճեան,
Գրիգոր Գարագաշեան
Զարմայր Ճշմարտախօսեան
Միքայէլ Մատթէոսեան

—

Սոյն Պատ. Մասնաճիւղերն արդէն գործի ձեռնարկած ըլլալով, ներկայիս հրաւէր կը կարդամք միւսայ տեղերուն մեծարգոյ ազգայնոց մասնակցիլ բացուած բաժնորդագրութեան յօգուտ կրթական վարժարանաց գործին։

Ի Դիմաց Միացեալ Ընկերութեանց
Յնօրէն Ժողովոյ
Ատենադպիր Ստենապետ
Ա. Այվազեան Գ. Սարգիսեան
Կ. Պոլիս 27 դեկտ. 1883.

ՏԷՐ ԵՒ ՅՆՕՐԷՆ

Կ. Մ. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

ՅՈՒԹ. Մ. Հ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը ծանուցանէ արգոյ հասարակութեան թէ երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը հիւանդ պիտի ընդունի իւր տունն Այնալը–Զէշմէ, Էմին–ճամի փողոց թիւ 45 կէս օրէն վերջը։ Պիտի գտնուի նաեւ Պօլսոյ կողմը Էյուպի ճամիի դիմաց թիւ 15, Ալլահվերտեան նոր բացուած դեղարանն երկուշաբթի եւ ուրբաթ կէս օրէն վերջը, եւ չորեքշաբթի առտու ժամը 4 էն մինչեւ 8։

Յօրթ. Մինասեան ձրիաբար պիտի խնամէ աղքատ հիւանդները ուրբաթ օրերը Ալլահվերտեան դեղարանը եւ շաբաթ օրերը իւր տունն 6 էն մինչեւ 10։ 50—34

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(51)

ԷՔԹՈՐ ՄԱԼՈՅ

—o—

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

—=—

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

19.

ԼԻԶ

——

վան զի այդ մարդիկ այնպիսի կերպ մ'ունին հարցուքներու որ խուսափել փորձած ժամանակդ շուտով կը բռնէ քեզ։

Ինձ ալ այնպէս եղաւ։

Հինգ վայրկեան չտեւեց, ոստիկանութեան տեսուչն ըսել տուաւ ինձ, ինչ որ ես կուզէի ծածկել և ինքը կուզէր իմանալ։

— Այս տղան Կարոֆիլի տունը պէտք է տանիք, ըսաւ ոստիկանութեան զինուորի մը, երբոր Լուբսին փողոցը երթայ անչուշտ կը ճանչէ Կարոֆիլի տունն, վեր կելնէք ասոր հետ և կը հարցաքննէք զկարոֆիլի։

Երեքնիս ի միասին ճանրայ ելանք, ոստիկանութեան զինուորը, հայրն ու ես։

Ինչպէս ըսած էր ոստիկանութեան տեսուչն, դիւրութեամբ ճանչեցի տունն, և չորրորդ դատիկոնն ելանք։ Մաթիան չտեսայ. անչուշտ հիւանդանոց դրրուած էր։ Կարոֆիլի ոստիկանութեան զինուորը տեսնելով և զիս ճանչելով՝ երեսին գոյնը նետեց. անչուշտ վախցաւ։

Բայց շուտով սրտապնդեցաւ երբոր ոստիկանին բերնէն իմացաւ մեր հոն երթալուն պատճառը։

— Ա՜հ, հէգ ծերունին մեռեր է, ըսաւ։

— Կը ճանչէ՞ք զայն։

— կատարելապէս։

— Ուրեմն ըսէք ինձ, ինչ որ գիտէք անոր վրայ։

— Շատ պարզ է։ Անոր անունը Վիթալիս չէր, Գաւրլ Պալծանի էր. և եթէ ասկէց երեսուն ու հինգ քառասուն տարի առաջ Իտալիոյ մէջ ապրէիք, այդ անուն միայն բաւական էր ձեր իմանալու զայն։ Վասն զի Բառլօ Պալծանի այն ժամանակ Իտալիոյ ամենէն հռչակաւոր երգիչն էր, և մեր մեծ թատերաբեմերուն վրայ անոր յաջողութիւնները յոյժ նշանաւոր եղած են. ամեն տեղ երգած է, Նաբոլիի, Հռոմի, Միլանի, Վենետիկի, Ֆիօրէնցայի, Լոնտրայի, Փարիզի մէջ։ Բայց ի վերջոյ ձայնն աւրուեցաւ. այն ժամանակ չկրնալով այլ եւս երգիչներուն թագաւորը լինիլ, չուզեց իւր փառքը նսեմացնել՝ իւր հմբաւոյն անարժան թատերաբեմերու վրայ։ Հրաժարեցաւ իւր Բառլօ Պալծանի անունէն և Վիթալիս անունն առաւ, ծածկելով ինքզինք այն ամեն մարդոցմէ, որք զինքը ճանչած էին իւր փայլուն ժամանակները։ Սակայն ապրիլ պէտք էր. քանի մը արհեստներ փորձեց, և չյաջողեաւ, այնպէս որ անկումէ անկում գլորելով, գիտուն չուներ ցուցնող եղաւ։ Բայց իւր թշուառութեան մէջ իսկ իւր մեծարտութիւնը չէր կորուսած, և ամօթէն պիտի մեռնէր՝ եթէ հասարակութիւնն իմանար թէ հռչակաւոր Բառլօ Պալծանի, խեղճ Վիթալիս մ'եղած էր։ Ես դիպուածով մը այս գաղտնիքն իմացած էի։

Այս էր մեկնութիւն այն դաղտնեաց, որ այնչափ հոգնեցուցած էր միտքս։

Խեղճ Բառլօ Պալծանի, ազնիւ Վիթալիս։

20.

ՊԱՐՏԻԶՊԱՆ

——

Յերս պիտի թաղէին հետեւեալ օրն, և հայրը խոստացաւ թաղման տանիլ ինձ։

Բայց հետեւեալ օրն չկրցի երթալ, վասն զի գիշերը տենդէ մը բռնուեցայ որ դողով մը սկսաւ և սաստիկ տաքութիւն մը յաջորդեց. կը թուէր ինձ թէ կուրծքիս մէջ կրակ կար, և նոյն հիւանդութիւնն ունէի զոր Ժօրի—Բէօր ունեցաւ գիշերը ծաղին վրայ անցուցէլէն յետոյ։

Արդարև բուռն բորբոքում մ'ունէի, այսինքն կուրծքի բորբոքում զոր խեղճ տէրոյս մեռած գիշերը ցուրտէն պաղելով ստացած էի։

Այս հիւանդութիւնն առիթ եղաւ ինձ Ադէօնի ընտանեաց բարութիւնը դնահատելու, մանաւանդ Էդիթենէդի անձնուիրութիւնը։

Թէպէտ աղքատ մարդիկ շատ յօժարամիտ չեն բժիշկ կոչելու, բայց ես այնչափ բուռն և զարհուրելի կերպիւ հիւանդացայ, որ ինձ համար բացառութիւն ըրին այս բնական նոյնչափ սովորական կանոնին։ Կոչուած բժիշկը երկար քննութեան և մանրամասն պատմութեան պէտք չունեցաւ հիւանդութիւնս հասկնալու համար. իսկոյն յայտնեց թէ պէտք էր հիւանդանոց տանիլ զիս։

Արդարև ամենէն պարզ և ամենէն դիւրին միջոցն էր։

Սակայն իւր այս խրատը չընդունուեցաւ հօրմէն։

— Որովհետև եկաւ մեր դուռն ինկաւ, ըսաւ, և ոչ հիւանդանոցին, պէտք է որ հոս պահենք։

Բժիշկն ջանաց համոզիչ խօսքերով ցրել այս նախապաշարում, բայց չյաջողեցաւ։ Զիս պիտի պահէին, և պահեցին։

Էդիթենէդ իւր ամեն զբաղմանց վրայ հիւանդապահի զբաղմունքն ալ աւելցուց, զիս քաղցրութեամբ և կանոնաւորապէս խնամելով։ Ս. Վէնսէն տը Բօլի մայրապետի մը նման, առանց բնաւ անհամբերութեան կամ մոռացման, երբոր տանը գործերուն համար զիս մենակ թողու հարկադրէր։ Լիզ կանցնէր անոր տեղը, և չատ անգամ տենդիս բռնած միջոցին, տեսայ զայն անկողնիս ոտքին տակ նստած իւր խոշոր սրտանչ աչերն իմ վրայ սեւեռած։ Թեպէտ ցանքէ չփոթած՝ կը կարծէի թէ պահապան հրեշտակս էր, և իբր հրեշտակի մը հետ կը խօսէի անոր հետ։ Յոյսերս ու փափաքներս յայտնելով անոր։ Այն ժամանակէն սովորեցայ զայն իբր հոգեղէն էակ մը նկատել ակամայ, տեսակ մը լուսեղէն պակով մը չրջապատեալ զոր զարմանք կը տեսնէի որ մեր կեանքով կապրէր մինչ ես ընդհակառակն կապասէի տեսնել որ երկինք թռչէր ձիւնափայլ թեւերով։

Հիւանդութիւնս երկար և ցաւագին եղաւ, քանիցս կրկնութեամբք որք դուցէ ծնողներս իսկ յուսահատեցը էին, բայց Էդիթենէդի ոչ համբերութիւնը կրցին թուլցնել ոչ անձնուիրութիւնը։ Քանի մը գիշերներ վրաս հսկել պէտք եղաւ, վասն զի կուրծքս այնպէս բռնուած էր որ կը թուէր թէ վայրկեանէ վայրկեան պիտի խեղդուէի։ Աւէքսի և Պէնժամէն փոփոխակի նստան անկողնիս մօտ։ Վերջապէս ապաքինումն սկսաւ բայց որովհետև հիւանդութիւնն երկար և քմահաճ եղաւ, պէտք եղաւ ինձ սպասել որ գարունն սկսի Սառնարանին մարգագետինը կանչնել որպէս զի տունէն դուրս ելնեի։

Յայնժամ Լիզ, որ բնաւ չէր աշխատեր Էդիթենէդի տեղն անցաւ և զիս Պիէվռի եզերքը պտցուց։ Կէս աւուր մօտ երբոր արեւը լաւ մը տաքնար, դուրս կ'ելնէինք և իրարու ձեռքէ բռնած, յամրաքայլ կը պտտէինք Քաբի ալ մեր հետ։ Գարունը քաղցր և գեղեցիկ եղաւ այն տարին, կամ դոնէ քաղցր և գեղեցիկ յիշատակ մը թողուց ինձ, որ միեւնոյն բանն է։ Փարիզցոց շատ ծանօթ չէ այն թաղն որ Մէզոն—Պլանշի և Սառնարանին մէջ տեղը կը դտնուի, տարատամ կերպիւ դիտեն թէ այն կողմը փոքրիկ հովիտ մը կայ, բայց որովհետև զայն ոռոգող դետակը Պիէվռն է կըսեն և կը հաւատան թէ այդ հովիտն փարիզի արուարձանին ամենէն աղտոտ և ամենէն տխուր կողմն է, սակայն այնպէս չէ, իւր համբաւէն չատ աւելի լաւ է, Պիէվռը գետակն արուեստաբար ձեւուած կը համարի եւ երկրագործն մի կօշկակարի կամ դերձակի հետ բաղդատելով՝ կ'ասէ. «Միթէ կարելի՞ է պահանջել դերձակէն կամ կօշկակարէն որ օտար երկիրներու համաձայն զգեստներ կամ կօշիկներ պատրաստեն»։ այս բաղդատութիւն տգայական է եւ հիմնովին սխալ, զի երկրագործին յառաջ բերած ապրանքներն նորաձեւութեան հետ որ եւ է յարաբերութիւն չունին, մեք քանակութեան ստուարութիւն եւ տեսակի լաւութիւն կը պահանջենք, եւ ոչ թէ նորաձեւ իրեր. կարծեմ ամեն երկրի մէջ ցորենն, միսն, գինին, ընդեղէններ, իւղն բուրդն եւ բամպակը մի եւ նոյնն են եւ նորաձեւութեան ենթակայ չեն կրնար ըլլալ, միայն իրարմէ լաւ կրնան ըլլալ եւ որ եզերելի բան մը չէ։

Ուրեմն կրնամք եզրակացնել այս առջին հատուածէն թէ ներկայ երկրագործութիւնն չէ կարող մեր երկրի պէտքերը մատակարարել, եւ թէ երկրագործական ապրանքները նորաձեւութեան երեքեք ենթակայ չեն։

(Մնայեալ յաջորդ թուոյն)

Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ

Սէն—Մասդէնի արուարձանին մէջ գտնուելէն կը դատեն չատ անգամ, և ոչ բնականաբար Վէռիէռի և Ռիւնժիի մէջ գտնուելէն, ուր կը վազէ, կամ դոնէ նոյնչափ կը վազեր իմ ըսած ժամանակս, ուռենիներու և հաղնիներու թանձր ծածկոյթի մը տակ, և իւր եզերաց վրայ կանաչ մարգագետին մը կը տարածուի, որ մեղմաբար մինչեւ չրջակայ բլուրները կը հասնի, որոց գագաթները տուներով ու պարտէզներով պակուած են. խոտը թարմ և թաւ է. գարնան մարկերիդներն սպիտակ աստղերով կը վճեն անոր զմրուխտեայ գորգը և նոր կանչցած ուռենիներուն և հաղնիներուն մէջ, զանազան թռչունք կը թռչտին հասկցնելով իրենց երգերովը թէ տակաւին գիւղն են և ոչ քաղաքը։

Ես այսպէս տեսայ այն փոքրիկ հովիտն, — որ յետոյ չատ փոխուեցաւ, — իմ վրայ թողած տպաւորութիւնը նոյն աւուր պէս կենդանի է յիշողութեանս մէջ։ Եթէ նկարիչ լինէի՝ կը նկարէի ձեզ այն հաղնիներուն վարագոյրն՝ առանց մէկ ծառ մը մոռնալու, — և հաստաբուն ուռենիներն հանդերձ այն փչոտ հաղարջենիներով որք անոնց փտած արմին մէջէն բուսնելով վեր եղած և անոնց գագաթները ծածկած էին, — և ամրութեանց չեղ պատուարներն որոց վրայ մէկ ոտքով կը սահէինք, — և Պիւթ—ծ—դայլ իւր հողմաղրիով, Սէնդ—Էլէնի փակն իւր լուսացարար քնակչօք, և խաղախորդաց դործարաններն որք գետակին ջուրերը կ'աղտեղեն ու կը հոտեցնեն, — եւ Սէնդ—Ոնի ագարակն, ուր խեղճ խելագարը, որ հողը կը մշակեն, քովեդ կանցնին սպուշ ժպիտով, կարկամ մարմնով, կիսաբաց բերնով, իրենց լեզուին ծայրը դուրս ձգած, դէմքերնին տգեղապէս ծամածռելով։

Մեր պտոյտներուն ժամանակ, Լիզ բնականաբար չէր խօսեր. բայց, զարմանալի՞ բան, խօսքի պէտք չունէինք, իրարու երես կը նայէինք և մեր աչերով այնչափ լաւ կը հասկնայինք զիրար, որ ես ալ սկսայ ոչ եւս խօսիլ անոր հետ։

Վերջապէս ոյժս կատարելապէս նորոգուելով, ըստ կրնայ պարտէզին աշխատութեանցն զբաղիլ։ անհամբերութեամբ կ'սպասէի այն վայրկենին, վասն զի կը փափաքէի ժամ մ'առաջ ընել այլոց համար ինչ որ այլք կ'ընէին ինձ համար։ աշխատիլ անոնց համար և կարողութեանս չափով հատուցանել անոնց ի՛նչ որ տուած էին ինձ։ Երբէք աշխատած չէի, վասն զի որչափ և էնին։ Երբէք աշխատած չէի, վասն զի որչափ և ուրախանալի լինին երկար ուղեղնացութիւնք, չարուտաժանելի լինին նակեալ աշխատութիւն մը չեն որ կամք և յարատեւութիւն կը պահանջեն։ բայց թուեցաւ ինձ թէ լաւ պիտի աշխատէի։ դոնէ քաջասրտութեամբ ըստ օրինակի անոնց զորս կը տեսնէի չուրջս։

(Շարունակելի)

ԿՈՒՆԵԷԹ–ԻԼ–ԼՈՒՂԱԹ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ Ի ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Աշխատասիրողք

ՄԷԿԷՄԷՆ ՇԷՀԷԼ ԵՒ ՄԷՀԷՍԷԱՇԷՆ

Պաշտօնեայք Հասարակաց Կրթութեան Գրաքննութեան սենեկի

Հրատարակիչ Գաբրիէլ Պալտաճեան

—o—

Այս բառարանն, պարունակած արուեստական եւ գիտական բառերու ճոխութեամբն, բացատրութեանց յստակութեամբն իւր տեսակին մէջ առաջինը կը համարուի։ Սոյն գործը ցարդ հրատարակուած Ֆրանսերէն–Թուրքերէն բառազրոց վրայ սա առաւելութիւնն ալ ունի որ թուրք տառերով տրուած բացատրութիւններն լատին տառերով ևս նշանակուած են անոր մէջ, մասնաւորապէս ի դիւրութիւն օտարազգեաց։

Մասնաւոր խնամքով, գեղեցիկ եւ մաքուր տպագրութեամբ տետր առ տետր ի լոյս կ'ընծայուի Արամեան տպարանէն։

Առաջին հատորն՝ որ երեսուն երկու երեսներով երեսուն եւ մէկ տետրակներէ բաղկացեալ է՝ տետր առ տետր հրատարակուելէ յետոյ կազմուած կը վաճառուի ի գին 60 դահ. արծաթ։

Բ. հատորին Գ. եւ Դ. տետրերն ևս հրատարակուած են եւ կը վաճառուին ի գին 2 դահ. արծ. իւրաքանչիւրն։

Բաժանորդագրին է Կ. Պոլսոյ համար 75 դահ. արծ. գաւառաց համար 100։

Բ. հատորին 15րդ տետրին հրատարակումէն ետքը բաժանորդագրութիւն չընդունուիր։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԼՒՎԷՐՊՈՒԼ Ե– ՄԷՆԷՐԷԿԱՆԻ ԴՊԼՈՑ ԲԱՆՈՂ ՇԳԵՆԱՒ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանբաս	4,200	Ողէրէս	3,000
Ֆարս	4,000	Նէբէրէս	3,000
Օսմանլէ	4,000	Բէրս	3,000
Սէսոսդրէս	3,250	Իշլա	2,600
Թէպէ	3,250	Աղջանդրէ	1,700
Մակոսլը	3,250	Լոդրա	800
Նէրա	3,250	Օլինդա	800
Մարեօրէս	3,250	Սէսէլ	750

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ. Գործակատար

Մէյտանլըգ սոդադ, Պոլիս

Ցնօրէնութիւն, Լիվրբուլ,

ՃԷՑՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ. 31, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվրբուլ

Գործակալներ՝

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվերթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանքեւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ռ. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ռ. Բէղրորուլոյ

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ է ամիսը տասնչորս կը բանին Լէվերբուլ ԵՒ Մէլբուրնի Դէջ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մանիա	3,000
Ադլա	3,000	Մարսէյ	2,500
Ալեքսէ	3,000	Նանթ	2,500
Պորնիա	4,600	Բանգոնիա	5,000
Պոմերանիա	3,800	Բաղդատ	3,200
Պալտէ	2,500	Բոմբայ	3,000
Պէյրութ Քոյն	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէիմանիա	5,000	Սէրէտ	4,600
Քէրմանիա	4,700	Սարեյոս	3,000
Շերվոսէ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէվրաս	2,500	Սիրան	3,000
Կաբէ	4,000	Թրիզա	3,000
Քէրաբ	2,500	Թրինիդատ	2,500
Մարոնն	3,000		

Քէրաբ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնէս, Լիվրբուլէն աստ հասաւ զանազան վաճառքով եւ ի մօտոյ դարձեալ Լիվրբուլ պիտի երթայ։

Սիրան շոգենաւը, նաւապետ Պարտու, Լիվրբուլէն եկաւ զանազան վաճառքով, եւ ի մօտոյ դարձեալ Լիվրբուլ պիտի երթայ։

Սատրագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ–Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար. թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա։

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լէվերբուլ Եւ Արեւելեան դէջ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Աֆրիկան	2,300	Գերմանիա	3,700
Ալ Ղարպ	2,300	Գլասկով	3,700
Անդալուզիա	2,300	Գլամիա	3 700
Արեւելեան	2,300	Իսպերիա	3,300
Արապիան	3,700	Իւլիրիա	3,300
Պալմորիան	6,000	Իսպրիա	3,300
Պոլիրիան	6,000	Լեսպոս	2,200
Քոսիրիան	800	Լիկոբրան	2,300
Սայրենիան	2,000	Լեսպոն	800
Տորոյ	700	Օբորոյ	700
Էթիոպիան	3,700	Բերոնա	3,800
Գանիան	3,700	Վանինիան	6,800
Գալերիան	3,700	Վերոնիան	6,800

Լեսպոն շոգենաւը, նաւ. Սթենթիֆօրտ, այս շաբթու Լիվրբուլ պիտի երթայ Զմիւռնիա հանդիպելով։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվրբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամէն դէրոնին կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ Գործակալ թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւսէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնաք Ֆրէտ. Էյլանտ եւ ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալներ՝

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն. Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվէր Եղբարք. Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ. Մալդա, Ա. Քամիլերի։ Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ. Զմիւռնիա, Պ Ուիդոլ եւ ընկ.

ՈՒԷՍԴՔՕԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կը բանին է դէջ Լոնտոնի ԵՒ Արեւելեան նաւահանգստոց, Սու Ժովա ԵՒ Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները։

Ճէյմս Ռոյլ, նաւապետ Լէվերիկ, Կ. Պոլիս գալով բեռը պարպեց եւ Օտէսա գնաց։

Թէլոս շոգ. նաւ. Տընպար Լոնտոնէն մեկնեցաւ ամսոյս 13ին Մալթա Շիրա, Պերէօն հանդիպելով դէպի յունվար Կ. պոլիս պիտի հասնի, եւ իւր բեռը պարպելով Օտէսա պիտի երթայ։

Բն շոգ. նաւ. Ճօնէս դեկտ. 29ին Լոնտոնէն մեկնեցաւ Մալթա, Պիրէոն հանդիպելով Կ. Պոլիս պիտի գայ, յետոյ Պաթում երթալու համար։

Լոնտոնի համար բեռ կ'առնուն։

Թէրնաս շոգենաւը, նաւ. Սթորճի, ամսոյս 12ին ուղղակի Լոնտոն պիտի երթայ։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՄՈՐԴԸՆ ԵՒ ԸՆԿ Գործակալ Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

կամ առ ՈՒԷՍԴՔՕԴ ԵՒ ԼՈՐԱՆՍ 9, Ֆէնչըրչ Սդր. Լոնտոն։

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԼՒՎԷՐՊՈՒԼԷ, ՄԷՆԷՐԷԿԱՆԻ ԵՒ Օրիանայի ԴԷՋ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պրքս
Արարատ	2,300	Ռոմբրա
Արբանիա	2,300	Քրուիքշանք
Լոսոնիա	2,300	Ուիլքս
Մասեդոնիա	3,300	Մարշ
Բոսֆէլիա	2,800	Ֆօթբրմիլ

Բոսֆէլիա շոգենաւը Լիվրբուլէն աստ հասաւ եւ ի մօտոյ Լիվրբուլ պիտի երթայ։

Այս շոգենաւք կին գամբարներ չունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալ

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի Լրոնդրի դէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամէն տասներորդ եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի։

Ուղղակի Լոնտոն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բոզի պիտի երթայ Լ. Վերէրնէ շոգենաւն, որ յունվարի 2ին Մարսիլիայէն եւ դեկտ. 9ին Պոլիսէն պիտի մեկնի։

Նաւուղեւորաց, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար ԼՈՐԱՆ ԲԸՊՈՒԼ Մոմհանէ փողոց, թիւ 1

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 30 դեկտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա	3 ամիս,	ղրշ. 109,35 առ
		Անգլ. լիր.
Փարիզ	3 »	Ֆր. 22,90 առ
		Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուեցաւ	9,35
բացուեցաւ	9.33
կէս օրին	9 33
Եգիպտ. միացեալ ոսկի	75,
	Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ (գ. կ.)	3,37
» Օթման »	3,27
Կ. Պոլսոյ Պանքան »	6,15
Քրէտի ժէնէրալ 6% » Օսմ. լիր	6 20
Փոխ. 1865 (Մու. –%) 6% Ֆր.	58,
» 1865 » 6%	56,
» 1869 (Բինար) 6%	49,
» 1872 (Պօն տիւ թրէզոր)	17,
» 1873 (Բինար) 6%	44,
Բումէլիի երկաթուղի	43,
Լաւրիում	130
Թրամուայ Օսմ. լիր 295 (Գ. կ.)	
Թղթադրամ »	1360
Էվալէսիզ	—
Բէքոր	15

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անդղիական ոսկի	110	3
Գաղղիական »	87	23
Բոլ	90	
Գրիմից	51	20
Գաւապօն թուղթ (գաբիք)	936	
» արծաթ (նոր)	90	
Մէճիտիէի տարբերութիւն	107	36
Վեցնոց	103	
Հինգնոց	102	25
Յաքիք	100	10

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 10 յունվ.

Անգղ. Քօնս.	
Օսմ. »	101
Փոխ. 1865	87
» 1869	11
» 1871	10
» 1872	67
» 1873	16
» 1877	8
Պանք Օթման	78
Ռուս. փոխ. 73ի	18
Եգիպտ. միացեալ	84
» արտօնաւոր	72
Տայրա Սանիէ	89
Փոխ. Ռոշիլտ	87
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	83

Փարիզ 10 յունվ.

Գաղղ. Քօնս. 3 0/0	106,97
» » 4 1/2 0/0	76,75
Օսմ. Քօնս.	8,98
Փոխ. 1865	Ֆր. 52
» 1869	30
» 1873	44
Օսմ. Երկաթուղի	42,62
Պանք Օթման (գ. կ.)	670,
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	553,
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	91
» » Արեւելեան	
Իտալ. Քօնս.	91,
Եգիպտ. միացեալ	345,75
Փոխանակագիր Լոնտրայի վրայ	25,18

Վիէննա 10 յունվ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	121,50
Բումէլիի երկաթուղի	20,50

ԿԷՍ ՕՐ 73

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

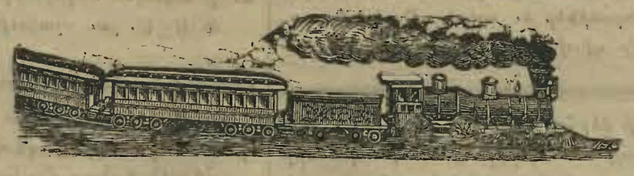

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ — (Սկսեալ 1 Հոկտ. 1883 թուականէ սկսեալ գործադրուելիք)

ԳԻԾ Կ. ՊՈԼԻՍ – ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ

Կ. Պոլսէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 2 Ճանբ.	Առտ. ժ. վ.
Կ. Պոլիս	Մեկնում	7 15
Գում–գապու		7 27
Եէտի–գուլէ		7 41
Մաքրիգիւղ		8
Այայիէֆանոս		8 14
Քիւչիւք–էչքմէճէ		8 26
Սաբրիա–գուլէ		9 12
Հասրմքէոյ		9 49
Զաթալճա		10 35
Գապաքճէ	Ժամանում	11 7
	Մեկնում	11 17
Սինէքլի		12 20
Զէրքէսքէոյ	Ժամ.	1 4
	Մեկ.	1 34
Զորլու	Ժամ.	2 23
	Մեկ.	2 33
Մուրաթլը–Քէօքէքլի		3 27
Սէիտլէր–չիֆթլիք		4 2
Լիւլէ–Պուրկազ		4 45
Պասա–Էսքի		5 30
Բավլա–քէոյ		6 17
Ուզուն–քէօբրիւ		7 15
Գուլէլի–Պուրկազ	Ժամ.	7 38
	Մեկ.	7 58
Ուրլի		8 24
Ադրիանուպոլիս	Ժամ.	9 14
		Իրիկ.
		Կ–խմ. թ. 122 Խառն.
		Առտ. ժ. վ.
Ադրիանուպոլիս	Մեկ.	3 31
Գատրքէոյ		9 18
Մուսթաֆա փաշա		10 8
Հարմանլը		11 23
Թըրնովա	Ժամ.	12 2
	Մեկ.	12 43
Հասքէոյ–Գաղաճըք		1 46
Եէնի–Մահալլէ		3 6
Բաղալը		3 49
Գաթ օնիցա		4 36
Փիլիպէ	Ժամ.	5 4
	Մեկ.	5 34
Թաթար Բազարճըք	Ժամ.	6 47
	Մեկ.	6 57
Սարամպէյ		7 31
		Իրիկ.

ԳԻԾ Ա. ՊՈԼԻՍ–ՍԱՐԱՄՊԷՅ

Սարամպէյէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 121 Խառն.	Առտ. ժ. վ.
Սարամպէյ	Մեկ.	6 7
Թաթար Բազարճըք	Ժամ.	6 41
	Մեկ.	6 51
Փիլիպէ	Ժամ.	8 4
	Մեկ.	8 29
Գաթ օնիցա		9 2
Բաղալը		9 47
Եէնի–Մահալլէ		10 35
Հասքէոյ–Գաղաճըք		11 55
Թըրնովա	Ժամ.	12 43
	Մեկ.	1 23
Հարմանլը		2 11
Մուսթաֆա–փաշա		3 22
Գատրքէոյ		4 8
Ադրիանուպոլիս	Ժամ.	4 54
		Իրիկ.
		Կ–խմ. թ. 1 Ճանբ.
Ադրիանուպոլիս	Մեկ.	Առտ. ժ. վ. 6
Ուրլի		6 52
Գուլէլի–Պուրկ. (Պէ–ֆէ)		7 16
Ուզուն–Քէօբրիւ		8 3
Բավլա–քէոյ		8 49
Պասա–Էսքի		9 49
Լիւլէ–Պուրկազ		10 29
Սէիտլէր–չիֆթլիք		11 9
Մուրաթլը–Քէօքէքլի		11 45
Զորլու	Ժամ.	12 35
	Մեկ.	12 45
Զէրքէսքէոյ	Ժամ.	1 34
	Մեկ.	2 4
Սինէքլի		2 58
Գապաքճէ	Ժամ.	3 45
	Մեկ.	3 55
Զաթալճա		4 32
Հասքէ–քէոյ		5 24
Սաբրիա–գուլէ		6 1
Քիւչիւք–Զէքմէճէ		6 38
Այայիէֆանոս		6 51
Մաքրիգիւղ		7 5
Եէտի–գուլէ		7 26
Գում–գապ.		7 40
Կ. Պոլիս (Պէ–ֆէ)	Ժամ.	7 50
		Իրիկ.

ԳԻԾ ԳՈՒԼԷԼԻ–ՊՈՒՐԿԱԶ–ՏԷՏԷԱՂԱՃ

Տէտէաղաճէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 222 Խառն.	Առտ. ժ. վ.
222 թիւ կառախումբն երեւշաբթի, հինգշաբթի և օրէն շաբաթ օրերը կը բանի։	վերջը ժ. վ.	
Տէտէաղաճ	Մեկ.	12 14
Ֆէրրէ		1 54
Պիտիքլի		3 20
Սուֆլի		4 23
Տիմիթ օգլա		5 42
Գուլէլի–Պուրկազ	Ժամ.	6 17
		Իրիկ.

2 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

Ադրիանուպոլսէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 221 Խառն.	Առտ. ժ. վ.
221 թիւ կառախումբն երեւշաբթի, չորեքշաբթի և օրէն շաբաթ օրերը կը բանի։		
Գուլէլի–Պուրկազ	Մեկ.	8 52
Տիմիթ օգլա		9 37
Սուֆլի		11 2
Պիտիքլի		12 10
Ֆէրրէ		1 21
Տէտէաղաճ	Ժամ.	2 28
		Իրիկ.

2 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

ԳԻԾ ՎԱՌՆա–ՌՈՒՍՃՈՒՔ

Վառնայէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 402 Թղթատար	Առտ. ժ. վ.	Առտ. ժ. վ.
Վարնա (Պէ–ֆէ)	Մեկ.		6 20
Կիւպէճէ		6 49	6 50
Բրավատի		7 39	7 40
Շումլու–Թօատ		8 26	8 29
Շէյթանճըք (Պէ–ֆէ)		9 18	9 23
Իչիքլար		10 7	10 8
Ռազկրատ		10 43	10 41
Վէթօվա		11 32	11 33
Զէրնավօտա		12 3	12 6
Ռուսճուք (Պէ–ֆէ)	Ժամ.	12 40	
		Իրիկ.	

ԳԻԾ ՌՈՒՍՃՈՒՔ–ՎԱՌՆԱ

Ռուսճուքէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 421 Խառն.	Առտ. ժ. վ.	Առտ. ժ. վ.
Ռուսճուք	Մեկ.		7 29
Զէրնավօտա		8 18	8 23
Վէթօվա		9 15	9 17
Ռազկրատ		10 30	10 45
Իչիքլար		11 38	11 41
Շէյթանճիք		12 32	1 2
Շումլու–Ռօատ		1 56	2 10
Բրավատի		3 11	3 16
Կիւպէճէ		4 23	4 23
Վառնա	Ժամ.	5 3	
		Իրիկ.	

ԳԻԾ ՍԷԼԱՆԻԿ–ԻՄՈՒԹԻՊ–ՄԷԹՐՕՎԻՑԱ

Սէլանիկէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 522 Խառն.	Առտ. ժ. վ.
Սէլանիկ (Պէ–ֆէ)	Մեկ.	6 40
Թօրսէն		7 8
Ամամ օվա		8 34
Գարասուլու		9 9
Կումէնճէ (Հ–ԼՊ)		9 25
Կէօրկէլի		10 27
Միռօվիչ		11 25
Սիրումիցա (Հ–ԼՊ)		11 42
		Կէս օր
	Ժամանում	12 31
Տէմիրգարու (Պէ–ֆէ)	Մեկնում	12 56
Քրիվօլագ		2 4
Վէնէֆանս–Կրատիսք		3 7
Քէօրրիւլիւ		4 30
Զէլէնիքօ		5 38
		Իրիկ.
Իւսքիւպ (Պէ–ֆէ)	Ժամ.	6 34
		Կ–խմ. թ. 622 Խառն.
		Առտ. ժ. վ.
Իւսքիւպ (Պէ–ֆէ)	Մեկ.	9
Էչէչան		10 4
Քասթանիք		10 58
Վէռիզօվից		12 5
Լիրիան		1 9
Բրիչթինա		2 8
		Կէս օրէն վերջը
Սէլանիկ (Պէ–ֆէ)	Ժամ.	6 18

Այս կառախումբ Սէլանիկէն եկող 522 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

Միթրովիցայէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 621 Խառն.	Առտ. ժ. վ.
Միթրովիցա (Պէ–ֆէ)	Մեկնում	8 55
Բրիչթինա		10 11
Լիրիան		11 13
Վէրսովից		12 16
Քասանիք		
Կիւչան		
Իւսքիւպ (Պէ–ֆէ)	Ժամ.	2 48
		Կ–խմ. թ. 521 Խառն.
		Առտ. ժ. վ.
Իւսքիւպ (Պէ–ֆէ)	Մեկ.	6 9
Զէլէնիքօ		7 27
Քէօրրիւլիւ		8 48
Վէնէֆանս–Կրատիսք		10 6
Քրիվօլագ		11 14
		Կէս օր
	Ժամանում	12 7
Տէմիրգարու (Պէ–ֆէ)	Մեկնում	12 22
Սիրումիցա		1 29
Միրօվիչ		1 41
Կէօրկէլի		2 40
Կումանճէ		3 40
Գարասուլու		3 54
Ամամ օվա		4 28
Թօրսէն		5 22
		Իրիկ.
Սէլանիկ (Պէ–ֆէ)	Ժամ.	6 18

Այս կառախումբ Միթրովիցայէն եկող 621 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

ԳԻԾ ԹՐՆՕՎԱ–ԵԱՄՊՕԼՈՒ

Թրնովայէն մեկնող կառախումբ (*)	Կ–խմ. թ. 322 Խառն.	Առտ. ժ. վ.
Թրնովա	Մեկ.	1 3
Գարաբունար		1 51
Բատնէ–մահալլէսի		3 2
Եէնի–Զաղրա		4 17
Քէրմանլը		5 15
Եամպոլու	Ժամ.	6 11
		Իրիկ.

122 եւ 121 թիւ կառախմբոց հետ կը հաղորդակցի։

(*) 322 թիւ կառախումբն երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը կը բանի։

Եամպոլուէն մեկնող կառախումբ (*)	Կ–խմ. թ. 321 Խառն.	Առտ. ժ. վ.
Եամպոլու	Մեկ.	7
Քէրմանլը		8 6
Եէնի–Զաղրա		9 14
Բատնէ–մահալլէսի		10 29
Գարաբունար		11 35
Թրնովա	Ժամ.	12 13
		Իրիկ.

121 եւ 122 թիւ կառախմբոց հետ կը հաղորդակցի։

(*) 321 թիւ կառախումբ հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը կը բանի։

ԳԻԾ ՌՈՒՍՃՈՒՔ–ՎԱՌՆԱ

Ռուսճուքէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 401 Թղթատար	Առտ. ժ. վ.	Առտ. ժ. վ.
Ռուսճուք (Պէ–ֆէ)	Մեկ.		8 27
Զէրնավօտա		9 5	9 8
Վէթօվա		9 44	9 45
Ռազկրատ		10 44	10 45
Իչիքլար		11 25	11 26
Շէյթանճիք (Պէ–ֆէ)		12 6	12 24
Շումլու–Ռօատ		1 10	1 13
Բրավատի		2 1	2 2
Կիւպէճիք		2 54	2 55
Վարնա	Ժամ.	6 37	
		Իրիկ.	

Ծանօթ. — 401 եւ 402 թիւ թղթատար կառախումբք ամէն շաբաթու չորեքշաբթի եւ կիրակի օրերը միայն տեղի կունենան։

ԳԻԾ ՎԱՌՆա–ՌՈՒՍՃՈՒՔ

Վառնայէն մեկնող կառախումբ	Կ–խմ. թ. 422 Խառն.	Առտ. ժ. վ.	Առտ. ժ. վ.
Վառնա	Մեկ.		8 5
Կիւպէճէ		8 43	8 44
Բրավատի		9 51	9 57
Շումլու–Ռօատ		10 58	11 10
Շէյթանճիք		12 24	12 54
Իչիքլար		2 2	2 6
Ռազկրատ		2 32	3 6
Վէթօվա		4 11	4 13
Զէրնավօտա		4 53	4 58
Ռուսճուք	Ժամ.	5 45	
		Իրիկ.	

421 եւ 422 թիւ խառն կառախումբք ամէն չարթու երկուշաբթի, երեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը միայն տեղի կ'ունենան։